

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 6 март 2024 г.
(OR. en)

7436/24

RC 8

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От: Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от
г-жа Martine DEPREZ, директор

Дата на получаване: 6 март 2024 г.

До: Г-жа Thérèse BLANCHET, генерален секретар на Съвета на
Европейския съюз

№ док. Ком.: COM(2024) 115 final

Относно: ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА Доклад за политиката в областта на
конуренцията за 2023 година

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2024) 115 final.

Приложение: COM(2024) 115 final

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 6.3.2024 г.
COM(2024) 115 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА

Доклад за политиката в областта на конкуренцията за 2023 година

{SWD(2024) 53 final}

Съдържание

1. Въведение	2
2. Използване на правилата за държавната помощ и Механизма за възстановяване и устойчивост с цел смекчаване на отрицателните последици, породени от външните икономически сътресения	4
2.1. Временна рамка за държавна помощ при кризи и преход	4
2.2. Приключи постепенната отмяна на Временната рамка за мерките за държавна помощ, свързани с COVID-19, в подкрепа на икономиката в контекста на коронавирусната пандемия	6
2.3. Прилагане на Механизма за възстановяване и устойчивост	6
3. Гарантиране, че правилата в областта на конкуренцията продължават да бъдат съобразени с бъдещето — напредък по обширната политическа програма	7
3.1. Актуализиране на антиitrustовите мерки и правилата за сливанията	7
Приети са правила за споразуменията за хоризонтално сътрудничество	7
Удължен е режимът на Регламента за групово освобождаване за моторните превозни средства	8
Приет бе пакет за опростяване на сливанията	9
Приети са насоки относно споразуменията за устойчивост в селското стопанство	9
Не се удължава груповото освобождаване за консорциуми за линейно корабоплаване	10
Започна подготвянето на Насоките за прилагане на член 102 от ДФЕС	10
Продължи оценката на Регламент (ЕО) № 1/2003	11
Оценка на правилата за споразуменията за трансфер на технологии	11
3.2. Актуализиране на правилата и насоките за държавната помощ	11
Изменен бе Общият регламент за групово освобождаване	11
Приет бе преразгледан общ регламент за помощта <i>de minimis</i>	12
Приет бе преразгледан регламент за помощта <i>de minimis</i> за УОИИ	13
Приети бяха преразгледани правила за държавната помощ в секторите на селското и горското стопанство, рибарството и аквакултурите	13
Приет бе Кодекс за добри практики по отношение на ВПОИ	14
Съвместен европейски форум за важни проекти от общоевропейски интерес	14
Приети са тълкувателни насоки по отношение на Регламент (ЕС) № 1370/2007	15
Оценки	15
4. Прилагането на политиката в областта на конкуренцията допринесе за постигането на основните приоритети на Комисията	15

4.1. Прилагането на политиката в областта на конкуренцията допринесе за цифровия преход и за силен и устойчив единен пазар	16
Прилагането на антитръстовите правила допринесе за цифровия преход и силен и устойчив единен пазар	16
Контролът върху сливанията допринесе за цифровия преход и силен и устойчив единен пазар	19
Контролът върху държавната помощ допринесе за цифровия преход и устойчивостта на единния пазар	23
4.2 Прилагането на политиката в областта на конкуренцията допринесе за екологичния преход.....	25
Прилагането на антитръстовите правила допринесе за екологичния преход.....	25
Контролът върху сливанията допринесе за екологичния преход	26
Контролът върху държавните помощи допринесе за екологичния преход	27
4.3. Политиката в областта на конкуренцията допринесе за икономика в интерес на хората	29
Принос на политиката на ЕС в областта на конкуренцията за иновациите и справедливостта при плащанията	29
<i>Прилагане на антитръстовите правила в секторите на финансовите услуги и застраховането</i>	<i>29</i>
<i>Прилагане на законодателството в областта на сливанията в сектора на финансовите услуги</i>	<i>30</i>
Прилагане на законодателството в областта на държавните помощи в сектора на финансовите услуги	31
Държавна помощ в областта на застраховането	32
Държавна помощ при публични гаранции	32
5. Започнаха да функционират нови допълващи инструменти на единния пазар	33
5.1. Законодателен акт за цифровите пазари	33
5.2. Регламент относно чуждестранните субсидии	35
6. Въздействие на политиката за държавната помощ върху целостта на единния пазар и глобалната конкурентоспособност на ЕС.....	37
6.1 <i>Обща картина на изплащането на държавна помощ за кризисни и некризисни помощи през 2022 г.....</i>	<i>39</i>
6.2 <i>Изключително важно, но предпазливо използване на държавната помощ по време на криза</i>	<i>45</i>
6.3 <i>Продължаване на цифровия и екологичния преход и други приоритети на ЕС</i>	<i>49</i>
6.4 <i>Гарантиране на добре функциониращ единен пазар за конкурентоспособна икономика на ЕС</i>	<i>52</i>

7. Измерване на въздействието на правоприлагането в областта на конкуренцията върху клиентите	54
8. Модернизиране на работните методи на ГД „Конкуренция“, за да отговарят на настоящите и бъдещите нужди на прилагането	55
8.1. Цифрови бизнес решения.....	55
8.2. Анализ на данни и технологии	56
8.3. Засилен инструмент за подаване на сигнали за нередности.....	56
9. Повишаване на осведомеността и популяризиране в подкрепа на политиката в областта на конкуренцията и правоприлагането	56
10. Политиката в областта на конкуренцията в европейски и световен контекст.....	57
10.1 Обединяване на силите за формиране на европейска и световна култура на конкуренция	57
Съгласуваност на политиките чрез Европейската мрежа по конкуренция	57
Непрекъснат и конструктивен диалог между институциите	58
10.2. Сътрудничество в областта на политиката на конкуренция по света.....	58
Многостранни отношения.....	58
Двустранни отношения	58

1. Въведение

Годишният доклад относно конкуренцията за 2023 г. е представен от Европейската комисия („Комисията“) на Европейския парламент, Съвета на Европейския съюз, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите. В него се описват основните промени в политиката на ЕС в областта на конкуренцията и нейното прилагане през 2023 г.

2023 г. беше още една предизвикателна година за ЕС. Продължаващата военна агресия на Русия срещу Украйна и нарастващото геополитическо напрежение отново ни напомниха колко взаимосвързан е светът, особено ЕС със съседните му държави. Комисията предприе бързи и решителни действия, включително мерки в областта на държавната помощ, за да се смекчат отрицателните последици за икономиката на ЕС, причинени от тези събития.

През 2023 г. имаше и положителни промени, по-специално фактът, че икономиката на ЕС се оказва устойчива на въздействието на продължаващата агресия на Русия спрямо Украйна. До края на 2023 г. цените на енергията в ЕС спаднаха под върховата си стойност през 2022 г. Политиката на ЕС в областта на конкуренцията беше един от многото инструменти, успешно използвани за продължаване на реакцията при кризи, за икономическо възстановяване, както и за осъществяване на екологичния и цифровия преход.

С цифровата революция се разшири глобалният обхват на фирмите — не само за големите технологични дружества, но и за всички останали. Цифровизацията стимулира икономическия растеж във всички икономически сектори. Бързите промени на пазара обаче поставят нови

предизвикателства пред правоприлагащите органи в областта на конкуренцията. Едно от основните предизвикателства, пред които е изправена Комисията — както при прилагането на антитръстовите правила, така и при контрола върху сливанията — е как да се определят съответните пазари на фона на динамичните промени на пазарите. Ето защо през 2023 г. Комисията продължи да работи по ново известие за определяне на пазара. Тези пазарни промени и предизвикателства накараха Комисията да започне през 2022 г. оценка на правомощията си за разследване и вземане на решения по отношение на прилагането на членове 101 и 102 от ДФЕС, както е посочено в Регламент (ЕО) № 1/2003¹. Тази дейност продължи и през 2023 г. Комисията също така е в процес на изготвяне на нови насоки относно злоупотребите с господстващо положение с цел отстраняване на конкуренти съгласно член 102 от ДФЕС.

Тясното сътрудничество между органите за защита на конкуренцията в различните юрисдикции е по-важно от всякога. През ноември 2023 г. Комисията постанови *Illumina* да прекрати придобиването на *GRAIL*² — и двете са дружества от САЩ. Докато работеше по делото, Комисията поддържаше тесен контакт с Федералната търговска комисия на САЩ, която имаше подобни опасения за конкуренцията.

Политиката за държавната помощ също бе поставена под въпрос от глобалните и политическите тенденции. Въз основа на Временната рамка за държавна помощ при кризи³ Комисията прие Временната рамка за държавна помощ при кризи и преход (ВРКП)⁴, за да бъдат включени и мерки за подкрепа в секторите, които са от ключово значение за прехода към неутрална по отношение на климата икономика, в съответствие с промишления план на Зеления пакт. Въпреки че геополитическите събития може да поставят под въпрос интересите на ЕС, той трябва да остане верен на основната логика на контрола върху държавните помощи, така че да не се допусне държавната помощ да подкопае единния пазар. Конкурентоспособността произтича от конкуренцията, а не от субсидиите, а с публични средства не следва да се финансират инвестиции, които частният сектор би могъл да направи сам. Ето защо правилата на ВРКП, които дават възможност за подпомагане на ключови сектори, са ограничени във времето и включват строги предпазни мерки. Частичната постепенна отмяна на разделите за кризи в ВРКП в края на 2023 г. и планираната постепенна отмяна на останалите раздели за кризи през 2024 г. изпращат силен сигнал към държавите членки и дружествата в тази насока. В отговор на искането на Европейския съвет Комисията „докладва на Съвета относно въздействието на настоящата политика за държавната помощ върху целостта на единния пазар, както и върху глобалната

¹ Регламент (ЕО) № 1/2003 на Съвета от 16 декември 2002 г. относно изпълнението на правилата за конкуренция, предвидени в членове 81 и 82 от Договора (текст от значение за ЕИП), ОВ L 1, 4.1.2003 г., стр. 1.

² Решение по дело M.10939, *Illumina/GRAIL*.

³ Съобщение на Комисията — Временна рамка за мерки за държавна помощ при кризи в подкрепа на икономиката след агресията на Русия срещу Украйна, ОВ С 131I, 24.3.2022 г., стр. 1.

⁴ Съобщение на Комисията — Временна рамка за мерки за държавна помощ при кризи и преход в подкрепа на икономиката след агресията на Русия срещу Украйна, 2023/C 101/03, C/2023/1711, ОВ С 101, 17.3.2023 г., стр. 3.

конкурентоспособност на ЕС⁵. Докладът съдържа изчерпателен преглед и анализ на държавните помощи и тяхното въздействие върху конкуренцията на единния пазар и върху конкурентоспособността на ЕС (вж. раздел 6).

През 2023 г. Комисията показва кога и как трябва да се адаптира политиката на ЕС в областта на конкуренцията, за да се запазят пазарите на ЕС справедливи, конкурентни и отворени в полза както на предприятията, така и на потребителите. Комисията ще продължи да работи в тази насока и занапред.

Освен това от май 2023 г. Комисията прилага новите правила на Законодателния акт цифровите пазари (ЗАЦП)⁶, за да се запазят цифровите пазари отворени и конкурентни. Успоредно с настоящия доклад се публикува и пълен доклад за дейностите, предприети от Европейската комисия в контекста на ЗАЦП през 2023 г., както е предвидено в член 35 от ЗАЦП. А през октомври 2023 г. влязоха в сила задълженията за уведомяване съгласно Регламента относно чуждестранните субсидии (FSR)⁷ по отношение на справянето с нарушенията на пазара, причинени от чуждестранни субсидии.

2. Използване на правилата за държавната помощ и Механизма за възстановяване и устойчивост с цел смекчаване на отрицателните последици, породени от външните икономически сътресения

2.1. Временна рамка за държавна помощ при кризи и преход

През март 2022 г. Комисията прие Временната рамка за държавна помощ при кризи (ВРК)⁸, за да се даде възможност на държавите членки да подкрепят икономиката в контекста на военната агресия на Русия срещу Украйна. Първоначалната ВРК включваше държавна помощ, предназначена за справяне с непосредствената икономическа криза, причинена от нахлуването на Русия в Украйна, например помощ за осигуряване на ликвидност под формата на държавни гаранции и субсидирани заеми, помощ за компенсиране на високите цени на енергията, както и мерки, насочени към подпомагане на намаляването на търсенето на електроенергия. С развитието на кризата ВРК претърпя изменения два пъти — през юли 2022 г. и октомври 2022 г.

⁵ Заседание на Европейския съвет (26 и 27 октомври 2023 г.), EUCO 14/23, точка 22, буква ж).

⁶ Регламент (ЕС) 2022/1925 на Европейския парламент и на Съвета от 14 септември 2022 г. за достъпни и справедливи пазари в цифровия сектор и за изменение на директиви (ЕС) 2019/1937 и (ЕС) 2020/1828 (Акт за цифровите пазари), ОВ L 265, 12.10.2022 г., стр. 1.

⁷ Регламент (ЕС) 2022/2560 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2022 г. относно чуждестранните субсидии, които нарушават вътрешния пазар, ОВ L 330, 23.12.2022 г., стр. 1.

⁸ Съобщение на Комисията — Временна рамка за мерки за държавна помощ при кризи в подкрепа на икономиката след агресията на Русия срещу Украйна, ОВ C 131I, 24.3.2022 г., стр. 1.

През март 2023 г. Комисията прие Временната рамка за държавна помощ при кризи и преход⁹. Тази рамка не само дава възможност за предоставяне на помощ при кризи, но и позволява на държавите членки да подкрепят ключови сектори за прехода към неутрална по отношение на климата икономика в съответствие с промишления план на Зеления пакт.

По-конкретно въз основа на ВРКП i) до 31 декември 2025 г. се удължава възможността за държавите членки да ускорят въвеждането на схеми за енергия от възобновяеми източници, за акумулиране на енергия и за декарбонизация на промишлените производствени процеси, ii) обхватът на тези мерки се изменя, за да се улеснят държавите членки при разработването на такива схеми, така че да станат по-ефективни, и iii) се въвеждат нови мерки, приложими до 31 декември 2025 г., с цел по-нататъшно ускоряване на инвестициите в ключови сектори за прехода към неутрална по отношение на климата икономика. ВРКП дава възможност за инвестиционна подкрепа за производството на стратегическо оборудване, а именно акумулаторни батерии, слънчеви панели, вятърни турбини, термопомпи, електролизьори и съоръжения за улавяне, използване и съхранение на въглерод, както и за производството на ключови компоненти и за производството и оползотворяването на свързаните с тях суровини от критично значение, чрез схеми или индивидуална помощ до размера на субсидията, която бенефициерът би могъл да получи за еквивалентна инвестиция в юрисдикция на трета държава извън ЕИП, или до размера, необходим за стимулиране на дружеството да разположи инвестицията в ЕИП (т.нар. „недостиг на финансиране“), в зависимост от това коя от двете суми е по-малка. .

През ноември 2023 г., след консултация с държавите членки, Комисията удължи до 30 юни 2024 г. действието на разделите, които дават възможност на държавите членки да предоставят ограничени по размер помощи (раздел 2.1), както и помощи за компенсиране на високите цени на енергията (раздел 2.4), особено с оглед на оставащата уязвимост на енергийните пазари¹⁰, където енергоемките отрасли са особено чувствителни.

През 2023 г. Комисията прие 220 решения (от които 91 решения за изменение) в рамките на ВРК и ВРКП, като одобри 147 национални мерки, за които 27 държави членки са подали уведомление. Общият бюджет, за който държавите членки са уведомили Комисията за такива мерки за държавна помощ, възлезе на около 77,94 милиарда евро. За повече информация относно държавната помощ, предоставена по линия на тези два инструмента, моля, вижте раздел 6 по-долу.

⁹ Съобщение на Комисията „Временна рамка за мерки за държавна помощ при кризи и преход в подкрепа на икономиката след агресията на Русия срещу Украйна“, ОВ С 101, 17.3.2023 г., стр. 3.

¹⁰ Съобщение на Комисията „Временна рамка за мерки за държавна помощ при кризи и преход в подкрепа на икономиката след агресията на Русия срещу Украйна“, ОВ С, С/2023/1188, 21.11.2023 г., стр. 1.

2.2. Приключи постепенната отмяна на Временната рамка за мерките за държавна помощ, свързани с COVID-19, в подкрепа на икономиката в контекста на коронавирусната пандемия

С отшумяването на последиците от коронавирусната пандемия през 2023 г. Комисията започна постепенно да отменя действието на Временната рамка за подпомагане на икономиката в контекста на пандемията от COVID-19 („Временна рамка за мерките за държавна помощ“)¹¹. За ограничен брой раздели бе приета по-късна дата на изтичане на срока на действие, което позволи мерките за подкрепа на инвестициите и платежоспособността да продължат до 31 декември 2023 г.¹² Освен това временната рамка даде възможност за гъвкав преход с ясни предпазни мерки, особено по отношение на преобразуването и реструктурирането на дългови инструменти, като заеми и гаранции, в други форми на помощ, като например преки безвъзмездни средства, до 30 юни 2023 г.¹³

2.3. Прилагане на Механизма за възстановяване и устойчивост

През 2023 г. продължи прилагането на Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ)¹⁴ — основният елемент на инициативата NextGenerationEU¹⁵. Той има за цел, наред със и в допълнение към политиката на сближаване, да се насърчи сближаването между държавите членки чрез смекчаване на социалните и икономическите последици от пандемията от COVID-19, за бъде ЕС по-добре подготвен за бъдещите предизвикателства, по-специално чрез подкрепа на екологичния и цифровия преход.

Повечето от мерките, финансирани по МВУ, не представляват държавна помощ. От тези, които са представляват държавна помощ, по-голямата част могат да бъдат прилагани пряко от държавите членки по силата на регламент за групово освобождаване¹⁶ или по силата на регламент за помощта *de minimis*¹⁷.

Все пак за редица мерки бе подадено уведомление за получаване на предварително разрешение от Комисията. За тази цел през април 2023 г. Комисията публикува актуализирани

¹¹ Вж. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/statement_22_2980.

¹² Съобщение на Комисията „Изменение на Временната рамка за мерки за държавна помощ в подкрепа на икономиката в условията на сегашния епидемичен взрив от COVID-19“, ОВ С 423, 7.11.2022 г., стр. 9.

¹³ Съобщение на Комисията „Шесто изменение на Временната рамка за мерките за държавна помощ в подкрепа на икономиката в условията на сегашния взрив от COVID-19 и изменение на приложението към Съобщението на Комисията до държавите членки относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към застраховането на краткосрочни експортни кредити“, 2021/C 473/01, С/2021/8442, ОВ С 473, 24.11.2021 г., стр. 1.

¹⁴ Вж. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/IP_22_3131.

¹⁵ Вж. https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html?lang=bg.

¹⁶ Регламент (ЕС) № 651/2014 на Комисията от 17 юни 2014 г. за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора, ОВ L 187, 26.6.2014 г., стр. 1, изменен с Регламент (ЕС) 2021/1237 на Комисията, ОВ L 270, 29.7.2021 г., стр. 39.

¹⁷ Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта *de minimis*, ОВ L 352, 24.12.2013 г., стр. 1.

формуляри с насоки за държавната помощ¹⁸, за да подпомогне държавите членки при разработването — в съответствие с правилата за държавната помощ — на мерки за подкрепа, които да бъдат включени в техните национални планове за възстановяване и устойчивост (ПВУ). Актуализираните формуляри улесняват държавите членки при създаването на мерки за държавна помощ, които допринасят допълнително за изпълнението на Европейския зелен пакт, като същевременно се намалява зависимостта от руски изкопаеми горива и се ускорява екологичният преход, както е посочено в плана REPowerEU. През 2023 г. Комисията прие над 50 решения за държавна помощ във връзка с мерки, финансирани по МВУ.

3. Гарантиране, че правилата в областта на конкуренцията продължават да бъдат съобразени с бъдещето — напредък по обширната политическа програма

3.1. Актуализиране на антиitrustовите мерки и правилата за сливанията

Приети са правила за споразуменията за хоризонтално сътрудничество

През юни 2023 г. Комисията прие преразгледани регламенти за групово освобождаване на хоризонтални споразумения за научноизследователска и развойна дейност (НИРД)¹⁹ и за специализация²⁰ (заедно наричани „РГОХС“), придружени от преразгледаните насоки относно хоризонталните споразумения²¹. Преразгледаните правила предоставят актуални насоки, които помагат на предприятията да оценят съвместимостта на своите споразумения за сътрудничество с правилата на ЕС в областта на конкуренцията, включително видовете сътрудничество, които могат да допринесат за цифровия и екологичния преход. Съгласно РГОХС някои споразумения за НИРД и за специализация в полза на конкуренцията се освобождават от забраната по член 101, параграф 1 от ДФЕС. Наред с другите промени, преразгледаните правила разширяват обхвата на Регламента за групово освобождаване на споразумения за специализация, за да бъдат включени многостранни споразумения за повече видове споразумения за производство, както и да се осигури по-голяма гъвкавост при изчисляването на пазарните дялове.

Преразгледаните насоки относно хоризонталните споразумения са актуализирани, за да се отрази най-новата съдебна практика и най-новото правоприлагане. Те съдържат разширени

¹⁸ Вж. https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/rwf-guiding-templates_bg.

¹⁹ Регламент (ЕС) 2023/1066 на Комисията от 1 юни 2023 г. относно прилагането на член 101, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз за някои категории споразумения за научноизследователска и развойна дейност, ОВ L 143, 2.6.2023 г., стр. 9.

²⁰ Регламент (ЕС) 2023/1067 на Комисията от 1 юни 2023 г. относно прилагането на член 101, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз за някои категории споразумения за специализация, ОВ L 143, 2.6.2023 г., стр. 20.

²¹ Съобщение на Комисията — Насоки относно приложимостта на член 101 от Договора за функционирането на Европейския съюз по отношение на споразуменията за хоризонтално сътрудничество, ОВ C 259, 21.7.2023 г., стр. 1.

насоки относно обмена на информация, включително цифровите форми на обмен, както и относно съвместното закупуване, включително разграничението между законно съвместно закупуване и картели на купувачи. В нова глава са предоставени насоки за прилагането на правилата за конкуренция към споразуменията за устойчивост.

Източник: Европейска комисия.

Удължен е режимът на Регламента за групово освобождаване за моторните превозни средства

В ЕС съществува специален режим за вертикални споразумения в сектора на моторните превозни средства — Регламент за групово освобождаване на моторни превозни средства (РГОМПС)²², чийто срок изтичаше на 31 май 2023 г. През април 2023 г. Комисията удължи срока на действие на РГОМПС с пет години до 31 май 2028 г. Комисията ограничи удължаването на срока до пет години, за да може да се реагира своевременно на пазарните промени, като например в резултат на цифровизацията, електрификацията на превозните средства и новите модели на мобилност.

²² Регламент (ЕС) № 461/2010 на Комисията от 27 май 2010 г. относно прилагането на член 101, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз към категориите вертикални споразумения и съгласувани практики в сектора на моторните превозни средства, ОВ L 129, 28.5.2010 г., стр. 52, изменен с Регламент (ЕС) № 2023/822 на Комисията от 17 април 2023 г. за изменение на Регламент (ЕС) № 461/2010 по отношение на срока на неговото прилагане, ОВ L 102I, 17.4.2023 г., стр. 1.

Комисията актуализира и допълнителните насоки²³ за сектора. Данните, генерирани от превозните средства, се превръщат във все по-важен фактор за конкуренцията на операторите на ремонтни дейности и поддръжка. Преразгледаните насоки ще помогнат на дружествата от автомобилния сектор да оценят съвместимостта на своите вертикални споразумения с правилата за конкуренция на ЕС, като същевременно се гарантира, че операторите на пазара на следпродажбени услуги, включително сервизите, ще продължат да имат достъп до генерираните от превозните средства данни, необходими за ремонт и поддръжка.

Приет бе пакет за опростяване на сливанията

През април 2023 г. Комисията прие пакета за опростяване на сливанията. Той включва: i) преразгледан регламент за изпълнение²⁴, ii) Известие относно опростената процедура²⁵ и iii) съобщение относно предаването на документи²⁶. Целта на пакета е да се опрости и разшири обхватът на процеса на преглед от страна на Комисията за безпроблемни сливания (опростени случаи). Освен това се намалява обемът на информацията, необходима при уведомяването за сделки, и се въвеждат електронни уведомления като стандартен начин за уведомяване. В известието се изброяват по-подробно обстоятелствата, при които Комисията може да разследва даден случай по обичайната процедура за разследване, въпреки че той официално отговаря на изискванията за разглеждане по опростената процедура. Правилата за опростяване на сливанията влязоха в сила на 1 септември 2023 г.

Приети са насоки относно споразуменията за устойчивост в селското стопанство

С член 101 от ДФЕС се забраняват споразумения между дружества, които ограничават конкуренцията, като например споразумения между конкуренти, които водят до по-високи цени или намалени количества. В член 210а от Регламент (ЕС) 1308/2013 (Регламент за ООП)²⁷ обаче

²³ Известие на Комисията — Допълнителни насоки относно вертикалните ограничения в споразуменията за продажба и ремонт на моторни превозни средства и дистрибуцията на резервни части за моторни превозни средства, ОВ С 138, 28.5.2010 г., стр. 16, изменено с Известие на Комисията — Допълнителни насоки относно вертикалните ограничения в споразуменията за продажба и ремонт на моторни превозни средства и дистрибуцията на резервни части за моторни превозни средства, 2023/С 133 I/01, ОВ С 133I, 17.4.2023 г., стр. 1.

²⁴ Регламент за изпълнение (ЕС) 2023/914 на Комисията за прилагане на Регламент (ЕО) № 139/2004 на Съвета относно контрола върху концентрацииите между предприятия и за отмяна на Регламент (ЕО) № 802/2004, ОВ L 119, 5.5.2023 г., стр. 22.

²⁵ Известие на Комисията относно опростена процедура за разглеждане на някои концентрации съгласно Регламент (ЕО) № 139/2004 относно контрола върху концентрацииите между предприятия, ОВ С 160, 5.5.2023 г., стр. 1.

²⁶ Съобщение на Комисията „Съобщение съгласно член 3, параграф 2, член 13, параграф 3, член 20 и член 22 от Регламент за изпълнение (ЕС) 2023/914 на Комисията за прилагане на Регламент (ЕО) № 139/2004 на Съвета относно контрола върху концентрацииите между предприятия и за отмяна на Регламент (ЕО) № 802/2004 на Комисията, ОВ С 160, 5.5.2023 г., стр. 1.

²⁷ Регламент (ЕС) 2021/2117 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 г. за изменение на регламенти (ЕС) № 1308/2013 за установяване на обща организация на пазарите на селскостопански продукти, (ЕС) № 1151/2012 относно схемите за качество на селскостопанските продукти и храни, (ЕС) № 251/2014 за определяне, описание, представяне, етикетиране и правна закрила на географските указания на ароматизирани лозаро-винарски продукти и (ЕС) № 228/2013 за определяне на специфични мерки за селското стопанство в най-отдалечените региони на Съюза, ОВ L 435, 6.12.2021 г., стр. 262.

някои ограничителни споразумения в селскостопанския сектор се изключват от обхвата на тази обща забрана, когато такива споразумения са необходими за постигане на стандартите за устойчивост. След обществена консултация през първата половина на 2023 г.²⁸ по проекта за насоки относно член 210а от Регламента за ООП²⁹, Комисията прие насоките през декември 2023 г. Насоките имат за цел да подпомогнат приемането на споразумения за устойчивост в селското стопанство, като се обясни как да се изпълнят условията за изключване, посочени в член 210а от Регламента за ООП, и като бъдат предоставени конкретни примери.

Не се удължава груповото освобождаване за консорциуми за линейно корабоплаване

Услугите по линейно корабоплаване включват редовен, планиран превоз на ненасипни товари по определен маршрут. Те се предоставят редовно от няколко дружества за корабоплаване, организирани в консорциуми. С Регламента за групово освобождаване на консорциуми (РГОК) на дружествата за линейно корабоплаване се позволява да си сътрудничат в определени граници, без да се нарушава правото на ЕС в областта на конкуренцията. Към момента на приемането му през 2009 г. основната цел на това освобождаване беше да се улесни сътрудничеството между корабните линии за повишаване на оперативната ефективност, оптимизиране на използването на корабите и подобряване на качеството на услугите. След като направи оценка обаче, Комисията установи, че броят на консорциумите, обхванати от РГОК, е сравнително малък. Следователно ефективността и ефикасността на РГОК са ограничени. Комисията реши да не удължава срока на груповото освобождаване и го остави да изтече на 25 април 2024 г.³⁰

Започна подготвянето на Насоките за прилагане на член 102 от ДФЕС

През март 2023 г. Комисията публикува покана за предоставяне на данни за бъдещите насоки за прилагане на член 102 от ДФЕС във връзка с поведение, целящо отстраняване на конкуренти³¹. Насоките ще отразяват съдебната практика на ЕС, както и значителния опит, натрупан от Комисията при прилагането на член 102 от ДФЕС. Комисията ще публикува проект на насоките за обществена консултация и ще разгледа внимателно становищата на заинтересованите страни.

²⁸ Обществена консултация по проекта на насоки за споразумения за устойчивост в селското стопанство, проведена от 10.1.2023 г. до 24.4.2023 г., вж. https://competition-policy.ec.europa.eu/public-consultations/2023-sustainability-agreements-agriculture_bg.

²⁹ Вж. https://competition-policy.ec.europa.eu/about/reaching-out/sustainability-guidelines-agri-food-supply-chain_bg.

³⁰ Съобщение на Комисията „Изтичане на Регламент (ЕО) № 906/2009 на Комисията от 28 септември 2009 г. относно прилагането на член 81, параграф 3 от Договора за някои категории споразумения, решения и съгласувани практики между дружества за линейно корабоплаване (консорциуми), 10.10.2023 г., С(2023) 6700 final.

³¹ Покана за предоставяне на данни във връзка с насоки относно злоупотребите с цел отстраняване на конкуренти от страна на предприятия с господстващо положение, проведена, проведена от 27.3.2023 г. до 24.4.2023 г., вж. https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13796-EU-competition-law-guidelines-on-exclusionary-abuses-by-dominant-undertakings_bg.

Продължи оценката на Регламент (ЕО) № 1/2003

В Регламент (ЕО) № 1/2003³² и в акта за неговото изпълнение, в Регламент (ЕО) 773/2004³³ се създава процедурна рамка, чиято цел е да се осигури ефективното и еднакво прилагане на членове 101 и 102 от ДФЕС в ЕС. С течение на времето се появиха нови предизвикателства пред прилагането на правилата в областта на конкуренцията, като например във връзка с цифровизацията на икономиката и нарастващата сложност на антитръстовите разследвания. След проведена обществена консултация през 2022 г.³⁴ Комисията продължи оценката си през 2023 г. За тази цел през октомври 2023 г. Комисията организира семинар с участието на широк кръг от заинтересовани страни. Комисията също така възложи проучване в подкрепа на оценката. По време на оценката Комисията поддържа връзка с националните органи за защита на конкуренцията (НОЗК).

Оценка на правилата за споразуменията за трансфер на технологии

През ноември 2022 г. Комисията започна оценка на Регламента за групово освобождаване за трансфер на технологии (РГОТТ)³⁵ и на придружаващите го насоки³⁶. Тази дейност продължи и през цялата 2023 г. Оценката ще позволи на Комисията да прецени дали срокът на действие на РГОТТ следва да бъде оставен да изтече, да бъде удължен или регламентът да бъде преразгледан.

3.2. Актуализиране на правилата и насоките за държавната помощ

Изменен бе Общият регламент за групово освобождаване

През юни 2023 г. Комисията прие целево изменение на Общия регламент за групово освобождаване (ОРГО) с цел допълнително опростяване и ускоряване на подкрепата за екологичния и цифровия преход на ЕС, като същевременно се гарантира функционирането на единния пазар³⁷. Преразгледаният ОРГО предоставя на държавите членки по-голяма гъвкавост при разработването и прилагането на мерки за държавна подкрепа в ключови сектори за

³² Регламент (ЕО) № 1/2003 на Съвета от 16 декември 2002 г. относно изпълнението на правилата за конкуренция, предвидени в членове 81 и 82 от Договора (текст от значение за ЕИП), ОВ L 1, 4.1.2003 г., стр. 1.

³³ Регламент (ЕО) № 773/2004 на Комисията от 7 април 2004 г. относно водените от Комисията производства съгласно членове 81 и 82 от Договора за ЕО (текст от значение за ЕИП), ОВ L 123, 27.4.2004 г., стр. 18.

³⁴ Обществена консултация относно антитръстовите процедурни правила на ЕС — оценка, проведена от 30.6.2022 г. до 6.10.2022 г., вж. https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13431-EU-antitrust-procedural-rules-evaluation_bg.

³⁵ Регламент (ЕС) № 316/2014 на Комисията от 21 март 2014 г. относно прилагането на член 101, параграф 3 от ДФЕС по отношение на категории споразумения за трансфер на технологии, ОВ L 93, 28.3.2014 г., стр. 17.

³⁶ Съобщение на Комисията „Насоки за прилагането на член 101 от ДФЕС към споразумения за трансфер на технологии“, ОВ С 89, 28.3.2014 г., стр. 3.

³⁷ Регламент (ЕС) 2023/1315 на Комисията от 23 юни 2023 г. за изменение на Регламент (ЕС) № 651/2014 за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора и на Регламент (ЕС) 2022/2473 за обявяване на някои категории помощи — за предприятия, които произвеждат, преработват и предлагат на пазара продукти от риболов и аквакултури — за съвместими с вътрешния пазар в приложение на членове 107 и 108 от Договора (текст от значение за ЕИП), С/2023/4278, ОВ L 167, 30.6.2023 г., стр. 1.

прехода към неутралност по отношение на климата и към промишленост с нулеви нетни емисии. Освен това той ще спомогне за ускоряване на инвестициите и финансирането на производството в областта на чистите технологии в ЕС в съответствие с промишления план на Зеления пакт³⁸.

С преразгледания ОРГО се увеличават и рационализират възможностите за предоставяне на държавна помощ за опазване на околната среда и за енергетика. Освен това с него се улеснява подкрепата за важни проекти от общоевропейски интерес (ВПОИ) в областта на научноизследователската и развойната дейност и се разширяват възможностите за обучение и преквалификация на служителите. С него също така се подпомага предоставянето на помощ под формата на регулирани цени за електроенергия, газ или топлинна енергия чрез включването на тази категория в приложното поле на ОРГО. В преразгледания ОРГО също така се увеличават праговете за уведомяване за помощи в областта на околната среда, както и за помощи за научни изследвания, развитие и иновации (НИРИ). Освен това в преразгледания ОРГО се изясняват и рационализират възможностите за предоставяне на помощи за рисково финансиране на малки и средни предприятия (МСП). Разпоредбите, отнасящи се до фиксираните и мобилните широколентови мрежи, също са изяснени и разширени в ключови области, като например възможността за финансиране на активно мобилно оборудване и нови разпоредби за мрежите за пренос на данни. Срокът на действие на ОРГО беше удължен до края на 2026 г., а разпоредбите на ОРГО бяха приведени в съответствие с преработените насоки относно регионалната помощ, насоките относно държавната помощ в областта на климата, опазването на околната среда и енергетиката, насоките относно помощта за рисково финансиране, рамката за научни изследвания, развитие и иновации и насоките относно широколентовия достъп.

Приет бе преразгледан общ регламент за помощта de minimis

През декември 2023 г. Комисията прие новия общ регламент за помощта *de minimis*³⁹, като срокът на предишния регламент за помощта *de minimis* изтече на 31 декември 2023 г. С регламента помощите в малки размери се освобождават от обхвата на контрола върху държавните помощи на ЕС, тъй като се разглеждат като неоказващи въздействие върху търговията между държавите членки и ненарушаващи или незаплашващи конкуренцията. Освобождаването от контрол върху държавните помощи в малки размери води до значително намаляване на административната тежест за дружествата, по-специално за МСП, както и за държавите членки. Основните промени представляват увеличаване на тавана на 300 000 евро за период от три години, с оглед на корекцията с инфлацията, и въвеждане на задължителен

³⁸ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Промислен план на Зеления пакт за ерата на нулеви нетни емисии“, COM(2023) 62 final.

³⁹ Регламент (ЕС) № 2023/2831 на Комисията от 13 декември 2023 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта *de minimis*, ОВ L, 2023/2831, 15.12.2023 г., стр. 1.

регистър за помощта *de minimis* на национално равнище или на равнището на ЕС, с цел повишаване на прозрачността. Докато в съответствие с предишния регламент предприятията трябваше да следят получените помощи *de minimis*, новият регламент за помощта *de minimis* включва задължението всички държави членки да предоставят от 2026 г. нататък пълна информация за предоставените помощи *de minimis* в централен регистър на национално равнище или на равнището на ЕС, както и да проверяват дали отпуснатата нова помощ не превишава съответния таван.

Приет бе преразгледан регламент за помощта de minimis за УОИИ

През декември 2023 г. Комисията прие Регламент (ЕС) 2023/2832 относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта *de minimis* за предприятия, предоставящи услуги от общ икономически интерес (УОИИ)⁴⁰. Този регламент влезе в сила на 1 януари 2024 г. и замени Регламент (ЕО) № 360/2012⁴¹, чийто срок на действие изтече на 31 декември 2023 г. Комисията реши да увеличи прага на помощта *de minimis* за УОИИ на 750 000 евро на предприятие, което предоставя УОИИ, за всеки тригодишен период.

Приети бяха преразгледани правила за държавната помощ в секторите на селското и горското стопанство, рибарството и аквакултурите

През януари 2023 г. влязоха в сила преразгледаните Регламент за групово освобождаване в селското стопанство (РГОСС), Регламент за групово освобождаване в рибарството (РГОР), както и преразгледаните насоки за държавната помощ в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони („насоки за селското стопанство“)⁴². Насоките за държавната помощ в сектора на рибарството и аквакултурите („насоки за рибарството“), одобрени от Комисията през декември 2022 г., се прилагат от април 2023 г.⁴³

С РГОСС и РГОР се разширява обхватът на мерките, подлежащи на групово освобождаване. В новите правила се предвижда групово освобождаване на до 50 % от случаите, за които е трябвало да бъде подадено уведомление съгласно старата рамка. Новите насоки за селското стопанство и насоки за рибарството отразяват практиката на Комисията, както и настоящите стратегически приоритети на ЕС, по-специално общата селскостопанска политика, общата

⁴⁰ Регламент (ЕС) № 2023/2832 на Комисията от 13 април 2023 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към минималната помощ (*de minimis*) за предприятия, предоставящи услуги от общ икономически интерес, ОВ L, 2023/2832, 15.12.2023 г., стр. 1.

⁴¹ Регламент (ЕС) № 360/2012 на Комисията от 25 април 2012 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към минималната помощ (*de minimis*) за предприятия, предоставящи услуги от общ икономически интерес (текст от значение за ЕИП), ОВ L 114, 26.4.2012 г., стр. 8.

⁴² Съобщение на Комисията „Насоки за държавната помощ в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони“, 2022/С 485/01, ОВ С 485, 21.12.2022 г., стр. 1.

⁴³ Съобщение на Комисията „Насоки за държавната помощ за рибарството и аквакултурите“, ОВ С 107, 23.3.2023 г., стр. 1.

политика в областта на рибарството, Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, Европейския зелен пакт, стратегията „От фермата до трапезата“, както и стратегията за биологичното разнообразие. Преразгледаните насоки за рибарството помагат на държавите членки да постигнат амбициозните екологични цели на ЕС чрез подобряване на енергийната ефективност и смекчаване на последиците от изменението на климата.

През октомври 2023 г. Комисията прие изменение на регламента за помощта *de minimis* за сектора на рибарството и аквакултурите⁴⁴. С преразгледания регламент се увеличава таванът на помощта *de minimis* на предприятие за период от три години от 30 000 евро на 40 000 евро. Освен това преработката и предлагането на пазара на продукти от риболов и аквакултури вече не попадат в приложното поле на регламента за помощта *de minimis* в областта на рибарството, а в този на общия регламент за помощта *de minimis*.

Приет бе Кодекс за добри практики по отношение на ВПОИ

В съобщението относно ВПОИ⁴⁵ се определят критериите за допустимост и съвместимост, които Комисията прилага при оценката на държавната помощ, предоставяна за важни проекти от общеевропейски интерес (ВПОИ). След оценката и последвалото одобрение на държавната помощ за редица ВПОИ държавите членки и Комисията натрупаха опит в оценката на държавната помощ за ВПОИ. Въз основа на този опит през май 2023 г. Комисията изготви кодекс за добри практики за проектирането на ВПОИ⁴⁶, който позволява рационализирано оценяване. Този кодекс не е израз на приложима правна позиция и не представлява правно обвързващ подход за преките участници във ВПОИ. С него също така не се създават допълнителни права, нито се налагат нови задължения.

Съвместен европейски форум за важни проекти от общеевропейски интерес

През есента на 2023 г. Комисията създаде Съвместния европейски форум за важни проекти от общеевропейски интерес (СЕФ—ВПОИ)⁴⁷, който проведе първото си заседание на 20 октомври 2023 г. Форумът — партньорство между Комисията и държавите членки — обхваща целия жизнен цикъл на ВПОИ и има за цел да се повиши ефективността при проектирането, оценяването (въз основа на съществуващите правила за държавна помощ) и изпълнението на ВПОИ, както и да се определят областите от стратегически интерес за ЕС за потенциални

⁴⁴ Регламент (ЕС) 2023/2391 на Комисията от 4 октомври 2023 г. за изменение на регламенти (ЕС) № 717/2014, (ЕС) № 1407/2013, (ЕС) № 1408/2013 и (ЕС) № 360/2012 по отношение на помощта *de minimis* за преработка и предлагане на пазара на продукти от риболов и аквакултури и на Регламент (ЕС) № 717/2014 по отношение на общия размер на помощта *de minimis*, предоставена на едно и също предприятие, срока на прилагането му и други въпроси, ОВ L 2391, 5.10.2023 г., стр. 1.

⁴⁵ Съобщение на Комисията „Критерии за анализа на съвместимостта с вътрешния пазар на държавна помощ за насърчаване изпълнението на важни проекти от общеевропейски интерес“, 2021/C 528/02, ОВ C 528, 30.12.2021 г., стр. 10.

⁴⁶ ГД „Конкуренция“ — Кодекс за добри практики за прозрачно, приобщаващо и по-бързо проектиране и оценяване на ВПОИ, 17 май 2023 г., вж. https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2023-05/IPCEIs_DG_COMP_code_of_good_practices.pdf.

⁴⁷ [Съвместен европейски форум за ВПОИ — Европейска комисия \(europa.eu\)](https://europa.eu/europa/en/european-forum-for-important-projects-of-european-interest).

бъдещи ВПОИ. СЕФ—ВПОИ работи за постигането на тези цели чрез по-добро привеждане на потенциалните нови ВПОИ в съответствие с политическите цели на промишлената стратегия на ЕС. СЕФ—ВПОИ ще провежда заседания няколко пъти годишно.

Приети са тълкувателни насоки по отношение на Регламент (ЕС) № 1370/2007

През 2023 г. Комисията прие преработена версия на тълкувателните насоки относно Регламент (ЕС) № 1370/2007 относно задълженията за извършване на обществени услуги във вътрешния транспорт⁴⁸. Целта на насоките е да се предоставят допълнителни указания на държавите членки и заинтересованите страни относно прилагането на няколко разпоредби от този регламент с оглед на промените, въведени с четвъртия железопътен пакет, и съответната съдебна практика на съдилищата на ЕС.

Оценки

В съответствие с насоките за по-добро регулиране ГД „Конкуренция“ продължи да оценява правилата за държавна помощ за банки в затруднение⁴⁹ и за помощ под формата на публични гаранции⁵⁰.

4. Прилагането на политиката в областта на конкуренцията допринесе за постигането на основните приоритети на Комисията

Запазването на пазарната дисциплина чрез ефективно прилагане на правилата на ЕС в областта на конкуренцията е от жизненоважно значение за екологичната и цифровата трансформация на икономиката на ЕС, както и за изграждането на икономика в интерес на хората. Освен това прилагането на правилата в областта на конкуренцията допринася за премахването на оставащите пречки пред единния пазар и отстранява пазарните ограничения. По своята същност единният пазар спомага за повишаване на икономическата устойчивост на икономиката на ЕС чрез засилване на стимулите за инвестиции, иновации, разнообразяване на веригите за доставки и намиране на нови възможности за стопанска дейност.

⁴⁸ Известие на Комисията относно тълкувателни насоки по отношение на Регламент (ЕО) № 1370/2007 относно обществените услуги за пътнически превоз с железопътен и автомобилен транспорт, 2023/С 222/01, С/2023/3978, ОВ С 222, 26.6.2023 г., стр. 1.

⁴⁹ Съобщение на Комисията относно прилагането на правилата за държавните помощи към мерките за подкрепа на банки в контекста на финансовата криза („Съобщение относно банковия сектор от 2013 г.“), ОВ С 216, 30.7.2013 г., стр. 1 и свързаните съобщения: Съобщение относно рекапитализацията от 2009 г. (2009/С10/03), Съобщение относно обезценените активи от 2009 г. (2009/С72/01), Съобщение относно реструктурирането от 2009 г. (2009/С195/04), Съобщение относно удължаването от 2010 г. (2010/С329/07), Съобщение относно удължаването от 2011 г. (2011/С356/02).

⁵⁰ Известие на Комисията относно прилагането на членове 87 и 88 от Договора за ЕО по отношение на държавните помощи под формата на гаранции, ОВ С 155, 20.6.2008 г., стр. 10.

4.1. Прилагането на политиката в областта на конкуренцията допринесе за цифровия преход и за силен и устойчив единен пазар

Като осигурява по-добро функциониране на пазарите в интерес на потребителите, предприятията и обществото, политиката в областта на конкуренцията играе решаваща роля в стремежа на ЕС към цифрово лидерство в световен мащаб. Цифровият преход оказва дълбоко въздействие върху всички аспекти на икономиката и обществото. Като стимулира промените и иновациите, политиката в областта на конкуренцията помага на ЕС да разгърне пълния потенциал на цифровата ера. Прилагането на антитръстовите мерки допринесе за цифровия преход и силен и устойчив единен пазар

Прилагането на антитръстовите правила допринесе за цифровия преход и силен и устойчив единен пазар

Централният процесор (CPU) е един от основните компоненти на всеки компютър, така че за целия цифров сектор е изключително важно пазарът на CPU да остане конкурентен. През 2009 г. Комисията наложи глоба на *Intel* в размер на 1,06 милиарда евро за нарушение на член 102 от ДФЕС. Установено е, че *Intel* е участвало в две форми на незаконно поведение⁵¹. *Intel* е предоставяло отстъпки на производителите на компютри, при условие че купуват всички или почти всички процесори x86 от *Intel* („условни отстъпки“). *Intel* също така е извършвало преки плащания към производителите на компютри, за да спре или забави пускането на пазара на конкретни продукти, съдържащи процесори x86 на конкуренти („голи ограничения“). През 2022 г. Общият съд отмени частично първоначалното решение на Комисията от 2009 г. по отношение на условните отстъпки. Впоследствие през септември 2023 г. Комисията отново прие решение за налагане на глоба на *Intel* в размер на 376,36 милиона евро за „голи ограничения“.

Абонаментните услуги за цифрова музика са широко използвани от потребителите в ЕС, поради което е важно конкуренцията в този сектор да функционира добре. За тази цел през февруари 2023 г. Комисията издаде изложение на възраженията⁵² до *Apple*, в което информира дружеството за предварителното си становище, че *Apple* е злоупотребило с господстващото си положение, като е ограничило възможността на разработчиците на приложения да информират потребителите на iPhone и iPad за алтернативни услуги за абонамент за музика. Комисията изрази предварителното си становище, че наложените от *Apple* задължения, възпрепятстващи насочването на потребителите, представляват нелоялни търговски практики в нарушение на член 102 от ДФЕС.

В изложение на възраженията, публикувано през юни 2023 г., Комисията информира *Google* за предварителното си становище, че *Google* е нарушило член 102 от ДФЕС, като е

⁵¹ Решение по дело AT. 37990 — *Intel*.

⁵² Решение по дело AT.40437, *Apple* — *App Store Practices* (стриймिंग на музика).

нарушило конкуренцията в сектора на рекламните технологии (adtech)⁵³. *Google* участва на всички нива на веригата за доставки на рекламни технологии. Намалването на конкуренцията в областта на услугите с рекламни технологии би имало широко въздействие върху цифровия сектор, тъй като ще бъдат засегнати не само преките конкуренти на *Google*, но и издателите и самите рекламодатели. Комисията изразява опасения, че *Google* е облагодетелствало собствените си онлайн дисплейни услуги с рекламни технологии в ущърб на конкурентите, рекламодателите и онлайн издателите. Предварителната констатация на Комисията е, че *Google* е злоупотребило с господстващото си положение, като е облагодетелствало собствената си рекламна борса AdX в търга за подбор на реклами, провеждан от неговия рекламен сървър DFP, и е дало предимство на AdX с начина, по който неговите инструменти за закупуване на реклами Google Ads и DV360 задават оферти на рекламните борси.

Създаването на картел е едно от най-сериозните нарушения на конкуренцията. Картелите нанасят сериозни вреди на икономиката, без да повишават нейната ефективност. Като налагат по-високи цени и ограничават производството, хоризонталните картели намаляват икономическата ефективност и благосъстоянието. Наличието им обезкуражава предприятията да разработват нови продукти и технологии, като по този начин се намаляват иновациите и изборът на потребителите.

През септември 2023 г. Комисията за първи път санкционира картел в сектора на отбраната и наложи глоба на *Diehl* в размер на 1,2 милиона евро за участие заедно с конкурента си *RUAG*⁵⁴ в картел, свързан с продажбата на военни ръчни гранати. *RUAG* не е глобено, тъй като е разкрило картела пред Комисията в рамките на програмата на ЕС за освобождаване от санкция или намаляване на техния размер. Комисията установи, че дружествата са си поделiali националните пазари в ЕИП в продължение на почти 14 години. Двете дружества признаха участието си в картела и се съгласиха да приемат споразумение по случая.

През октомври 2023 г. Комисията прие и решение срещу картел във фармацевтичния сектор. Тя наложи глоби на *Alkaloids of Australia*, *Alkaloids Corporation*, *Boehringer*, *Linnea* и *Transo-Pharm* на обща стойност 13,4 милиона евро в рамките на процедура за постигане на споразумение за участие в дълготраен картел по отношение на фармацевтичната съставка N-бутилбромид скополамин/хиосцин (SNBB), необходима за производството на спазмолитици при коремни болки⁵⁵. *C2 PHARMA* не е глобено, тъй като е разкрило картела пред Комисията в рамките на програмата на ЕС за освобождаване от санкция или намаляване на техния размер. Шестте дружества са се координирали и договаряли за определяне на минималната продажна цена на SNBB за своите клиенти (дистрибутори и производители на генерични лекарства) и за разпределяне на квоти. Освен това дружествата са обменяли чувствителна търговска информация.

⁵³ Решение по дело AT.40670, *Google — Рекламни технологии (Adtech) и практики, свързани с данните*.

⁵⁴ Решение по дело AT.40760 — *Ръчни гранати*.

⁵⁵ Решение по дело AT.40636 — *SNBB*.

През ноември 2023 г. Комисията наложи глоба на *Rabobank* в размер на 26,6 милиона евро за участие в картел по отношение на търговията с определени облигации в евро с *Deutsche Bank*⁵⁶. Последната не е глобена, тъй като е разкрила картела пред Комисията в рамките на програмата на ЕС за освобождаване от санкция или намаляване на техния размер. При разследването на Комисията се разкри, че между 2006 г. и 2016 г. двете банки, чрез някои от своите търговци, са обменяли чувствителна търговска информация и са координирали стратегиите си за търговия и ценообразуване.

През ноември 2023 г.⁵⁷ Комисията уведоми шест дружества и една търговска асоциация за предварителното си становище, че са нарушили антитръстовите правила, като са се уговорили да повишат цените на акумулаторите за автомобили, продавани на производителите на автомобили в ЕИП.

И накрая в сектора на хранителните стоки през 2023 г. Комисията продължи разследването си относно възможните ограничения, наложени от а *Mondelez*, върху паралелната търговия между държавите членки с шоколад, бисквити и кафе⁵⁸. Комисията също така започна разследване на предполагаеми практики за ограничаване на конкуренцията на пазара на енергийни напитки и извърши внезапни проверки в *Red Bull*⁵⁹.

През 2023 г. Комисията извърши внезапни проверки в различни сектори, например в секторите на парфюмерията⁶⁰, енергийните напитки⁶¹, модата⁶², медицинските изделия⁶³, строителните химикали⁶⁴ и онлайн доставките на храни⁶⁵.

⁵⁶ Решение по дело AT.40512 — *Облигации в евро*.

⁵⁷ Решение по дело AT.40545 — *Акумулатори за автомобили*.

⁵⁸ Вж. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/IP_21_281.

⁵⁹ Вж. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/ip_23_1802.

⁶⁰ Вж. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/IP_23_1532.

⁶¹ Вж. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/IP_23_1802.

⁶² Вж. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/ip_23_2352.

⁶³ Вж. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/ip_23_4517.

⁶⁴ Вж. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/ip_23_5061.

⁶⁵ Вж. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/ip_23_5944.

Решение на Общия съд по делото за видеоигри⁶⁶

През септември 2023 г. Общият съд потвърди решението на Комисията за нарушение срещу *Valve* по делото *Видеоигри*. В решението си Комисията констатира, че *Valve* и пет издатели на видеоигри за персонални компютри са сключили антиконкурентни споразумения/съгласувани практики, ограничаващи паралелния внос на видеоигри за персонални компютри чрез блокиране на географски принцип. Общият съд потвърди, че споразуменията/съгласуваните практики са антиконкурентни по своята цел, доколкото тя е била да се ограничи паралелният внос, и че правният и икономическият контекст не е бил такъв, че да постави това под въпрос. Освен това Общият съд потвърди, че член 101, параграф 1 от ДФЕС се отнася до всички споразумения и съгласувани практики, които нарушават конкуренцията, независимо от пазара, на който действат страните.

Общият съд също така изясни връзката между конкурентното право на ЕС и авторските права. Общият съд потвърди, че предоставянето на лицензи (включително изключителни лицензи) само по себе си не противоречи на член 101 от ДФЕС. Въпреки това допълнителните териториални ограничения на лицензите, които правят невъзможен достъпа до защитения обект извън територията, обхваната от лиценза, може да имат антиконкурентна цел и да попаднат в приложното поле на член 101 от ДФЕС.

Контролът върху сливанията допринесе за цифровия преход и силен и устойчив единен пазар

Контролът върху сливанията е в основата на ключовите приоритети на Комисията по отношение на цифровите иновации и трансформация, като се избягва създаването на прекомерна пазарна мощ, ограничаването на конкуренцията и навлизането на нови участници на пазара. През 2023 г. Комисията продължи да прилага своите правила за контрол върху сливанията, за да защити потребителите от увеличение на цените, но и от влошаване на други важни параметри на конкуренцията, като например качество, избор и иновации.

През 2023 г. дейностите на Комисията по контрол върху сливанията продължиха да бъдат на високо ниво. Комисията прие 333 решения за сливане в различни сектори (през 2022 г. Комисията прие 368 решения за сливане), от които 271 бяха одобрени с опростена процедура. Комисията се намеси в 11 предложени придобивания, от които 9 сделки бяха одобрени при определени условия, а една беше забранена. Страните се отказаха и оттеглиха във фаза Педна сделка, за която бяха подали уведомление .

Комисията блокира придобиването на eTraveli от Booking

През септември 2023 г. Комисията забрани предложеното придобиване на *eTraveli* от *Booking*⁶⁷. Комисията констатира, че сделката щеше да засили господстващото положение на *Booking* на пазара на хотелски онлайн туристически агенции (ОТА), което щеше да доведе до по-големи разходи за хотелите и вероятно за потребителите. Комисията извърши обстоен анализ на предложените от *Booking* ангажименти и констатира, че предложените корективни мерки не са достатъчно всеобхватни и ефективни и не отстраняват напълно установените проблеми, свързани с конкуренцията.

⁶⁶ Решение на Общия съд от 27.9.2023 г. по дело T-172/21, *Valve/Европейска комисия*, ECLI:EU:T:2023:587.

⁶⁷ Решение по дело M.10615 — *Booking Holdings/eTraveli Group*.

Източник: Европейска комисия.

Комисията наложи глоба на *Illumina* и *GRAIL* за това, че са осъществили сливането си без предварително одобрение

През юли 2021 г. Комисията започна задълбочено разследване на придобиването на *GRAIL* от *Illumina*. През септември 2022 г. Комисията блокира сделката поради опасения, че ще има значителни антиконкурентни последици, като възпрепятства иновациите и намали избора на пазара на кръвни тестове за ранно откриване на рак⁶⁸. Въпреки това през август 2021 г., докато проверката на Комисията все още продължаваше, *Illumina* обяви публично, че е приключило придобиването на *GRAIL*. През юли 2023 г. Комисията наложи на *Illumina* и *GRAIL* глоби в размер съответно на около 432 милиона евро и 1 000 евро за осъществяване на предложеното от тях сливане, преди Комисията да го е одобрила⁶⁹. Комисията стигна до заключението, че *Illumina* и *GRAIL* съзнателно и умишлено са нарушили задължението за изчакване, докато е траело задълбоченото разследване на Комисията. Това е много сериозно нарушение, което заплашва ефективното функциониране на контрола върху сливанията в ЕС. Глобата, наложена на *Illumina*, съответства на законоустановения лимит от 10 % от оборота на *Illumina*. В решението си Комисията отбелязва, че *GRAIL*, като дружество, предмет на предложение, е знаело за задължението за изчакване и е участвало активно в нарушението. Въпреки това, предвид факта, че за първи път налага глоба за предсрочно осъществяване на сливане (gun-jumping) на дружество, предмет на предложение, Комисията реши да наложи на *GRAIL* само символична глоба в размер на 1 000 евро.

През октомври 2023 г. Европейската комисия прие решение, с което разпореди възстановителни мерки, състоящи се от мерки за продажба, според които от *Illumina* се изисква да развали придобиването на *GRAIL*. Решението включваше и преходни мерки, които *Illumina* и *GRAIL* трябва да спазват, докато *Illumina* развали сделката⁷⁰.

⁶⁸ Решение по дело M.10188 — *Illumina/GRAIL*.

⁶⁹ Решение по дело M.10483 — *Illumina/GRAIL* (процедура по член 14). Вж. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/ip_23_3773.

⁷⁰ Решение по дело M.10939 — *Illumina/GRAIL*. Вж. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/ip_23_4872.

Процедури по делото Illumina/GRAIL

Източник: Европейска комисия.

През 2023 г. Комисията продължи да защитава конкуренцията в областта на фиксираната мрежова инфраструктура. През март 2023 г. Комисията одобри придобиването на *VOO* и *Brut  l  * от *Orange* при определени условия⁷¹. Комисията изрази опасения, че предложената сделка i) ще намали броя на операторите от трима на двама в районите, обхванати от собствените фиксирани мрежи на *VOO* и *Brut  l  *, елиминирайки *Orange* като иновативен и значителен конкурентен фактор, ii) ще намали значително конкуренцията на пазарите, на които *Orange*, *VOO* и *Brut  l  * са близки конкуренти, и iii) ще увеличи вероятността за координация между останалите оператори в районите, обхванати от собствените фиксирани мрежи на *VOO* и *Brut  l  *. За да отговори на опасенията на Комисията относно конкуренцията, *Orange* се ангажира да предостави на конкурента си *Telenet* достъп за поне 10 години до съществуващата фиксирана мрежова инфраструктура на *VOO* и *Brut  l  * във Валонския регион и в някои части на Брюксел, както и до бъдещата мрежа на *Orange* от оптични линии до помещениата.

През май 2023 г. Комисията прие ангажиментите, предложени от *Microsoft*, като условие за одобряване на придобиването на *Activision Blizzard*⁷². Комисията изрази опасения, че предложеното придобиване ще позволи на *Microsoft* да наруши конкуренцията i) в областта на разпространението на видеоигри за конзоли и персонални компютри, включително абонаментни услуги за множество игри и услуги за стрийминг на игри в облак; и ii) в областта на доставката на операционни системи за персонални компютри. *Microsoft* се ангажира да

⁷¹ Решение по дело M.10663 — *Orange/VOO/Brut  l  *.

⁷² Решение по дело M.10646 — *Microsoft/Activision*.

предостави i) безплатен лиценз на потребителите в ЕИП, който да им позволи да стриймват чрез избрани от тях услуги за стрийминг на игри в облак всички настоящи и бъдещи игри на *Activision Blizzard* за персонални компютри и конзоли, за които имат лиценз, и ii) съответен безплатен лиценз на доставчиците на услуги за стрийминг на игри в облак, който да позволи на играчите от ЕИП да стриймват всички игри на *Activision Blizzard* за персонални компютри и конзоли. Тези ангажименти разсейват напълно опасенията за конкуренцията, установени от Комисията. Ангажиментите са с продължителност 10 години и тяхното изпълнение ще бъде наблюдавано от независим довереник, работещ под надзора на Комисията.

Източник: Европейска комисия.

През юли 2023 г. Комисията одобри предложеното придобиване от *Broadcom* на *VMware* при определени условия⁷³. Комисията изрази опасения, че сделката може да ограничи конкуренцията на пазара на хардуерни компоненти, които взаимодействат със софтуера за виртуализация на *VMware*. За да отговори на опасенията на Комисията относно конкуренцията, *Broadcom* предложи няколко ангажимента за достъп и оперативна съвместимост както на съществуващите, така и на бъдещите конкуренти на пазара. Като взе предвид ангажиментите, предложени от *Broadcom*, Комисията стигна до заключението, че сливането вече не поражда опасения за конкуренцията.

През юли 2023 г. Комисията одобри предложеното придобиване от *Advent* на *GfK* при определени условия⁷⁴. Комисията изрази опасения, че във първоначалния ѝ вид сделката, за която е постъпило уведомление, поражда сериозни опасения за конкуренцията i) на пазара на услуги за измерване на търговията на дребно с бързооборотни стоки; и ii) на пазара на услуги, свързани с панелите на потребители. Ангажиментите, предложени от *Advent*, премахват припокриването на дейностите на *NielsenIQ* и *GfK* на германския и италианския пазар на

⁷³ Решение по дело M.10806 — *Broadcom/VMware*.

⁷⁴ Решение по дело M.10860 — *Advent/GfK*.

услуги, свързани с панели на потребители, както и възможността *NielsenIQ* да ограничи конкурентите си на пазарите на услуги за измерване на търговията на дребно с бързооборотни стоки и услуги, свързани с панели на потребители.

През май 2023 г. Комисията одобри предложеното придобиване на *OMV Slovenija* от *MOL* при определени условия⁷⁵. И двете дружества извършват дейност в сектора на доставките на горива на дребно. Одобрението е обвързано с продажбата на 39 бензиностанции в Словения от *MOL* на *Shell Group*. Комисията счита, че активите, предмет на продажбата, представляват жизнеспособна стопанска дейност, която би позволила на *Shell Group* да се конкурира ефективно със слятото предприятие на словенския пазар.

През юни 2023 г., след задълбочено разследване и при определени условия, Комисията одобри придобиването на *Lagardère* от *Vivendi*⁷⁶. Комисията изрази опасения, че в първоначалния ѝ вид сделката, за която е постъпило уведомление, би навредила на конкуренцията съответно в секторите на книгоиздаването и печатните списания. За да разсее опасенията на Комисията, *Vivendi* предложи да продаде издателската си дейност, както и списанието за знаменитости *Gala*. Комисията стигна до заключението, че активите, предмет на продажбата, представляват жизнеспособна стопанска дейност, която би позволила на потенциален купувач да се конкурира ефективно със слятото предприятие.

През декември 2023 г. Комисията одобри предложеното сливане между *Chr Hansen A/S* и *Novozymes A/S* при определени условия⁷⁷. Комисията изрази опасения, че сделката поражда сериозни проблеми за конкуренцията в производството на лактаза с помощта на технология за генетично модифициране, тъй като *Novozymes* има силна пазарна позиция, а *Chr Hansen* е потенциален участник на пазара. Ангажиментите включват създаване на предприятие с необходимите производствени активи и възможности за научноизследователска и развойна дейност, за да се превърне в жизнеспособен конкурентен производител на лактаза.

Контролът върху държавната помощ допринесе за цифровия преход и устойчивостта на единния пазар

Инвестициите в цифрова инфраструктура, технологии и услуги са основен двигател на икономическия растеж не само в цифровия сектор, но и в икономиката като цяло. Такива инвестиции са необходими за постигане на целите на политиката, определени в политическата програма „Цифрово десетилетие“ до 2030 г.⁷⁸. Държавната подкрепа за рискови инвестиции в цифровата сфера може да е необходима за преодоляване на пазарните дефекти (т.е. когато разчитането само на частни инициативи би довело до твърде ниски нива на инвестиции от гледна точка на обществото).

⁷⁵ Решение по дело M.10438 — *MOL/OMV Slovenija*.

⁷⁶ Решение по дело M.10433 — *Vivendi/Lagardère*.

⁷⁷ Решение по дело M.11043 — *Novozymes/Christian Hansen*.

⁷⁸ Решение (ЕС) 2022/2481 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2022 г. за създаване на политическа програма „Цифрово десетилетие“ до 2030 г.

През април 2023 г. Комисията одобри френска мярка за помощ в размер на 2,9 милиарда евро в подкрепа на STMicroelectronics и GlobalFoundries за изграждането на нов завод за производство на интегрални схеми във Франция⁷⁹. Мярката ще укрепи сигурността на доставките, устойчивостта и технологичния суверенитет на Европа в областта на полупроводниковите технологии в съответствие с целите, изложени в Съобщението относно Европейския законодателен акт за интегралните схеми⁸⁰.

През юни 2023 г. Комисията одобри испанска схема на стойност 680 милиона евро, финансирана от МВУ, за внедряване на оборудване и инфраструктура за високопроизводителни самостоятелни 5G мрежи в селските райони с недостатъчно обслужване⁸¹.

През ноември 2023 г. Комисията одобри помощ в размер на 172 милиона евро (включително подкрепа от Европейския фонд за регионално развитие) за разгръщане в Португалия на фиксирани мрежи, осигуряващи поне 1 Gbps скорост на изтегляне и 150 Mbps скорост на качване при обичайни условия на върхово натоварване в райони, където мрежите не осигуряват поне 100 Mbps скорост на изтегляне при обичайни условия на върхово натоварване⁸².

ВПОИ в областта на микроелектрониката и комуникационните технологии

През юни 2023 г. Комисията одобри важен проект от общоевропейски интерес (ВПОИ), който подкрепя научните изследвания, иновациите и началното промишлено внедряване на микроелектроника и комуникационни технологии по цялата верига за създаване на стойност (ВПОИ—МЕ/КТ)⁸³. Четиринадесет държави членки⁸⁴ ще предоставят до 8,1 милиарда евро публично финансиране за този проект, което се очаква да отключи допълнителни 13,7 милиарда евро за частни инвестиции. Като част от ВПОИ 56 дружества, включително МСП и стартиращи предприятия, ще изпълняват 68 проекта. Тези проекти са част от по-широката екосистема на ВПОИ—МЕ/КТ, включваща над 30 асоциирани участници, включително университети, научноизследователски организации и дружества, разположени в още пет държави — членки на ЕС,⁸⁵ и Норвегия. С ВПОИ—МЕ/КТ се дава възможност за цифрова и екологична трансформация чрез i) създаване на иновативни решения в областта на микроелектрониката и комуникациите, и ii) разработване на енергийно ефективни и

⁷⁹ Решение по дело SA.102430 — Франция — *Project Liberty* — Нов завод за производство на полупроводници от STMicroelectronics и GlobalFoundries.

⁸⁰ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Европейски законодателен акт за интегралните схеми“, COM(2022) 45 final.

⁸¹ Решение по дело SA.104933 — Испания — *Подкрепа за 5G оборудване и инфраструктура*.

⁸² Решение по дело SA.105187 — Португалия — *Разгръщане на фиксирани мрежи за достъп*.

⁸³ Решение по дело SA.101202 (Австрия), SA.101141 (Чехия), SA.101143 (Финландия), SA.101193 (Франция), SA.101129 (Германия), SA.101210 (Гърция), SA.101151 (Ирландия), SA.101186 (Италия), SA.101201 (Малта), SA.101171 (Нидерландия), SA.101175 (Полша), SA.101192 (Румъния), SA.101200 (Словакия) и SA.101150 (Испания).

⁸⁴ Австрия, Чехия, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Ирландия, Италия, Малта, Нидерландия, Полша, Румъния, Словакия и Испания.

⁸⁵ Белгия, Унгария, Латвия, Португалия и Словения.

ресурсоспестяващи електронни системи и производствени методи. Проектите ще допринесат за технологичния напредък на много сектори, включително комуникациите (5G и 6G), автономното управление на превозни средства, изкуствения интелект и квантовите изчислителни технологии. Те също така ще подпомагат дружествата, работещи в сферата на производството и разпределението на енергия, и ще бъдат използвани в техния екологичен преход. Планира се първите продукти да бъдат пуснати на пазара през 2025 г., а цялостният проект да бъде завършен през 2032 г. Очаква се с ВПОИ—МЕ/КТ да се открият около 8 700 преки работни места и много повече непреки работни места.

ВПОИ в сферата на периферните изчисления и изчисленията в облак

През декември 2023 г. Комисията одобри ВПОИ в подкрепа на научноизследователската и развойната дейност и началното промишлено внедряване на авангардни технологии за периферни изчисления и изчисления в облак при множество доставчици в Европа (*ВПОИ—CIS*)⁸⁶. Седем държави членки⁸⁷ ще предоставят до 1,2 милиарда евро публично финансиране за този проект, което се очаква да отключи допълнително 1,4 милиарда евро за частни инвестиции. Като част от този ВПОИ 19 дружества, включително МСП, ще изпълнят 19 изключително иновативни проекта. ВПОИ—CIS е първият ВПОИ в областта на периферните изчисления и изчисленията в облак. Той се отнася до разработването на първата оперативно съвместима и с отворен достъп европейска екосистема за обработка на данни — континуумът „от облака към периферията“, в който участват множество доставчици.

4.2 Прилагането на политиката в областта на конкуренцията допринесе за екологичния преход

Политиката в областта на конкуренцията допринася за постигането на целите на ЕС в областта на околната среда и климата, например за декарбонизацията на икономиката и преминаването на транспортния сектор от изкопаеми към алтернативни горива и разработването на чисти технологии. Прилагането на конкурентното право допринася за Европейския зелен пакт⁸⁸, като поддържа пазарите ефективни, справедливи и иновативни. То също така гарантира свободното движение на ресурсите, необходими за кръговата икономика и целите на Европейския зелен пакт.

Прилагането на антитръстовите правила допринесе за екологичния преход

През 2023 г. Комисията продължи да предприема действия срещу антиконкурентно пазарно поведение, което би могло да възпрепятства екологичния преход.

През декември 2023 г. Комисията наложи на *Lantmännen ek för u дъщерното му дружество Lantmännen Biorefineries AB* (с предишно наименование *Lantmännen Agroetanol AB*) глоба в

⁸⁶ Решение по дело SA.102498 (Франция), SA.102517 (Германия), SA.102520 (Унгария), SA.102519 (Италия), SA.102516 (Нидерландия), SA.102527 (Полша) и SA.102514 (Испания).

⁸⁷ Франция, Германия, Унгария, Италия, Нидерландия, Полша и Испания.

⁸⁸ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Европейският зелен пакт“, COM(2019) 640 final.

размер на общо 47,7 милиона евро за сговор с цел оказване на влияние върху механизма за формиране на цените на етанол в Европа⁸⁹. Когато се смеси с бензин, етанолът може да се използва като биогориво за двигателите. През 2021 г. Комисията постигна споразумение по делото с втори член на картела, а през 2023 г. приключи разследването срещу останалия заподозрян член на картела.

Комисията също така продължи своите разследвания на производството на синтетични тревни площи⁹⁰ и на евентуален сговор във връзка с рециклирането на излезли от употреба пътнически автомобили⁹¹, за да установи дали дружествата с дейност в тези сектори са нарушили антитръстовите правила на ЕС.

Контролът върху сливанията допринесе за екологичния преход

През 2023 г. Комисията продължи да следи за прилагането на правилата за контрол върху сливанията на пазарите, които са от ключово значение за кръговата икономика и постигането на целите за устойчивост. Комисията се стремеше да запази конкуренцията на фона на нарастването на прекомерната пазарна мощ, рисковете от ограничаването на конкуренти и пречките за навлизане на пазара. При това Комисията последователно разглеждаше аспектите на устойчивостта при сливания в сектори като възобновяеми енергийни източници, инфраструктура за рециклиране, инфраструктура за газ и електроенергия и услуги за електроемобилност.

През февруари 2023 г. Комисията одобри придобиването на *MBCC* от *Sika* при определени условия⁹². Разследването беше съсредоточено върху въздействието на сделката върху усилията на отрасъла да намали въглеродните емисии при производството на бетон. По-специално иновативните химически смеси, произвеждани от страните, могат да помогнат да се сведе до минимум съдържанието на материали с висок въглероден интензитет, като например цимент, в бетонните смеси. В първоначалния си вид сделката, за която е постъпило уведомление, щеше да намали значително конкуренцията на пазарите на химически смеси и добавки за бетон. За да отговори на опасенията на Комисията, *Sika* предложи да продаде предприятията за химически смеси на *MBCC* в ЕИП, Австралия, Канада, Нова Зеландия, Швейцария, Обединеното кралство и САЩ. С продажбата се премахва хоризонталното припокриване между страните на пазарите на химически смеси в ЕИП. Комисията счита, че купувачът на тази самостоятелна стопанска дейност ще бъде в състояние да действа трайно като жизнеспособна конкурентна сила.

През октомври 2023 г. Комисията одобри предложеното придобиване на дейността на *Thales* в областта на наземния транспорт (GTS) от *Hitachi Rail*. Одобрението зависи от пълното

⁸⁹ Решение по дело AT.40054 — *Референтни стойности за етанол*.

⁹⁰ Вж. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/ip_23_3133.

⁹¹ Вж. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/ip_22_1765.

⁹² Решение по дело M.10560 — *Sika/MBCC*.

спазване на ангажиментите, предложени от *Hitachi Rail*, като например продажбата на платформите за сигнализация на главните линии на *Hitachi Rail* във Франция и в Германия за проекти за блокировки, наслагване и пресигнализиране⁹³.

Контролът върху държавните помощи допринесе за екологичния преход

През 2023 г. Комисията одобри редица мерки за държавна помощ, предназначени да подкрепят екологичния преход на ЕС, например в подкрепа на енергията от възобновяеми източници, декарбонизацията на промишлеността и чистата мобилност.

През януари и декември 2023 г. Комисията одобри по линия на СЕЕАГ⁹⁴ две датски схеми за подпомагане на въвеждането на технологии за улавяне и съхранение на въглерод^{95, 96} с общ бюджет от 1,45 милиарда евро. Мерките допринасят за постигането на целите на Дания в областта на климата и Европейския зелен пакт, и по-специално на целта за неутралност по отношение на климата до 2050 г.

През февруари 2023 г. Комисията одобри по линия на СЕЕАГ френска мярка на стойност 2,08 милиарда евро за подпомагане на производството на вятърна енергия от разположени в морето инсталации⁹⁷. През същия месец Комисията одобри и германска схема на стойност 1,1 милиарда евро за подпомагане на операторите на железопътния транспорт, използващи електрическо задвижване, в контекста на скока на цените на електроенергията⁹⁸. Мярката ще допринесе да се гарантира, че железопътният сектор ще остане конкурентоспособен, като същевременно се запазят екологичните характеристики на електрическите железници, в съответствие с целите на Стратегията на Комисията за устойчива и интелигентна мобилност⁹⁹ и на Европейския зелен пакт¹⁰⁰.

⁹³ Решение по дело M.10507 — *Hitachi Rail/Стопанска дейност със системи за наземен транспорт на Thales*.

⁹⁴ Съобщение на Комисията „Насоки относно държавната помощ в областта на климата, опазването на околната среда и енергетиката“, ОВ С 80, 18.2.2022 г., стр. 1.

⁹⁵ Решение по дело SA.102777 — *Дания — Схема за държавна помощ за улавяне и съхранение на въглерод*.

⁹⁶ Решение по дело SA.108284 — *Дания — МВУ — Схема за държавна помощ за улавяне и съхранение на въглерод*.

⁹⁷ Решение по дело SA.100269 — *Франция — Parc éolien flottant en mer dans une zone au large du sud de la Bretagne*.

⁹⁸ Решение по дело SA.105120 — *Германия — Електрическа спирачка за железопътния транспорт — Временно ограничаване на разходите при увеличение на цените на електроенергията — оператори на железопътния транспорт*.

⁹⁹ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Стратегия за устойчива и интелигентна мобилност — подготовка на европейския транспорт за бъдещето“, COM(2020) 789 final.

¹⁰⁰ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Европейският зелен пакт“, COM(2019) 640 final.

През май 2023 г. Комисията одобри две нидерландски схеми с общ бюджет от приблизително 1,47 милиарда евро, насочени към намаляване на азотните отлагания в защитени природни територии¹⁰¹.

През август 2023 г. Комисията одобри по линия на СЕЕАГ схема за държавна помощ в размер на 350 милиона евро за изграждане на мощна инфраструктура за зареждане на електрически превозни средства по германските магистрали¹⁰².

През декември 2023 г. Комисията одобри по линия на СЕЕАГ италианска схема на стойност 17,7 милиарда евро¹⁰³ в подкрепа на изграждането и експлоатацията на централизирана система за съхранение на електроенергия. Мярката ще бъде приложена за период от десет години и ще улесни интегрирането на възобновяемите енергийни източници в италианската електроенергийна система, като по този начин ще допринесе за постигането на целите на Европейския зелен пакт.

През 2023 г. Комисията одобри, както по линия на СЕЕАГ, така и по линия на ВРКП, редица мерки за държавна помощ с общ размер на помощта от приблизително 9 милиарда евро в няколко държави членки (Испания, Полша, Белгия, Франция, Германия и Чехия) за декарбонизиране на производствените процеси на големите промишлени предприятия, отделящи парникови газове, предимно в стоманодобивния сектор, но също и в други енергоемки сектори¹⁰⁴.

През 2023 г. Комисията одобри осем национални схеми по раздел 2.8 от ВРКП с общ размер на помощта от приблизително 9 милиарда евро. Тези национални схеми имат за цел да ускорят, в съответствие с промишления план на Зеления пакт, инвестициите в сектори, които са стратегически за прехода към неутрална по отношение на климата икономика (включително акумулаторни батерии, слънчеви панели, вятърни турбини, термопомпи, електролизьори и оборудване за улавяне и съхранение на въглерод) в Испания (2,5 милиарда евро)¹⁰⁵, Унгария (2,4 милиарда евро)¹⁰⁶, Германия (3 милиарда евро)¹⁰⁷, Словакия (1 милиард

¹⁰¹ Решение по дело SA.106555 — Нидерландия — Национална схема за закриване на животновъдни обекти с цел намаляване на емисиите на азот, и решение по дело SA.106559 — Нидерландия — Национална схема за прекратяване на дейността на животновъдни обекти с максимално натоварване (LBV Plus).

¹⁰² Решение по дело SA.105414 — Германия — Схема за помощ за инфраструктура с висока мощност за зареждане на електрически превозни средства по магистралите в Германия.

¹⁰³ Решение по дело SA.104106 — Италия — Подкрепа за развитието на централизирана система за съхранение на електроенергия в Италия.

¹⁰⁴ Решение по дело SA.104904 — Испания — ArcelorMittal Spain (Gijón), решение по дело SA.105006 — Полша — Помощ по МВУ за LOTOS Green H2 Sp. z o.o., решение по дело SA.104897 — Белгия — Проект ArcelorMittal (Gent), решение по дело SA.104903 — Франция — ArcelorMittal France, решение по дело SA.105244 — Германия — Помощ за ThyssenKrupp по проект tkH2Steel, решение по дело SA.104686 — Чехия — ВРКП: Модернизационен фонд – Програма ENERG ETS.

¹⁰⁵ Решение по дело SA.107094 — Испания — МВУ — ВРКП — Интегрирана линия на действие по индустриалната верига на стойността — Акумулаторни батерии; решение по дело SA.108653 — Испания. МВУ — ВРКП — Схема за проекти за оборудване, необходимо за прехода към неутрална по отношение на климата икономика.

евро)¹⁰⁸, Италия (100 милиона евро)¹⁰⁹, Австрия (60 милиона евро)¹¹⁰ и Белгия (50 милиона евро)¹¹¹.

4.3. Политиката в областта на конкуренцията допринесе за икономика в интерес на хората

Принос на политиката на ЕС в областта на конкуренцията за иновациите и справедливостта при плащанията

През 2023 г. Комисията продължи наблюдението си върху прилагането на Регламента относно обменните такси (ROT)¹¹². През декември 2023 г. беше финализирано проучване на новите промени на пазарите на свързани с карти плащания, отнасящи се основно до прилагането на ROT. Освен това Комисията публикува открита покана за участие в търг за проучване на конкуренцията в областта на онлайн платежните услуги през юни 2023 г.

ГД „Конкуренция“ също допринесе за работата на Комисията по регулаторните инициативи, които са част от инициативата „Икономика в интерес на хората“, като ги приведе в съответствие с принципите на политиката в областта на конкуренцията. Този работен поток включваше предложения на Комисията относно цифровото евро, достъпа до финансови данни (отворени финанси) и плащанията (отворено банкиране: преглед на втората директива за платежните услуги).

Прилагане на антитръстовите правила в секторите на финансовите услуги и застраховането

През 2023 г. Комисията продължи разследването си на поведението на *Apple*, свързано с услугите за мобилни плащания. В своето изложение на възраженията, прието през 2022 г.¹¹³, Комисията стигна до предварителното заключение, че *Apple* е ограничило конкуренцията, като злоупотребява с господстващото си положение на пазара на мобилни портфейли за устройства с iOS, като ограничава достъпа до функцията „комуникация в близката зона (на полето)“ (NFC) на iPhone за разплащания в магазините, запазвайки по този начин достъпа до Apple Pay.

¹⁰⁶ Решение по дело SA.107689 — Унгария — ВРКП — Схема за ускорени инвестиции в сектори от стратегическо значение за прехода към неутрална по отношение на климата икономика.

¹⁰⁷ Решение по дело SA.108068 — Германия — ВРКП — Помощ в подкрепа на прехода към неутрална по отношение на климата икономика.

¹⁰⁸ Решение по дело SA.109989 — Словакия — ВРКП — Схема за държавна помощ за предоставяне на извънредна инвестиционна помощ в сектори, които са от стратегическо значение за прехода към неутрална по отношение на климата икономика.

¹⁰⁹ Решение по дело SA.108953 — Италия — ВРКП — МВУ — Схема за инвестиционна помощ за производство на електролизьори.

¹¹⁰ Решение по дело SA.109170 — Австрия — ВРКП — Схема за ускорени инвестиции в сектори от стратегическо значение за прехода към неутрална по отношение на климата икономика.

¹¹¹ Решение по дело SA.109169 — Белгия — МВУ — ВРКП: Декарбонизация на валонските дружества — Увеличаване на инвестициите във веригите за създаване на стойност, свързани с енергийния преход.

¹¹² Регламент (ЕС) 2015/751 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2015 г. относно обменните такси за платежни операции, свързани с карти, ОВ L 123, 19.5.2015 г., стр. 1.

¹¹³ Решение по дело AT.40452 — Мобилни плащания, вж. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/ip_22_2764.

През ноември 2023 г. Комисията наложи глоби на членовете на картел за търговия с някои облигации в евро¹¹⁴.

В областта на услугите за здравно застраховане при пътуване Комисията разследва предполагаемо нарушение на законодателството в областта на конкуренцията от страна на Чехия. Приетото от Чехия законодателство, с което на публично дружество се предоставя изключителното право да извършва дейност на чешкия пазар на здравноосигурителни услуги при пътуване на чужденци, би могло да представлява нарушение на член 102 от ДФЕС във връзка с член 106 от ДФЕС. Изключителното право, предоставено от държавата, изключва конкурентните доставчици на застрахователни услуги. Разследването на ГД „Конкуренция“ беше тясно координирано с паралелното разследване на ГД „Финансова стабилност, финансови услуги и съюз на капиталовите пазари“ (ГД FISMA). През юли 2023 г. Комисията изпрати на Чехия официално уведомително писмо, в което стига до заключението, че чешкият закон е в нарушение на член 56 от ДФЕС и на директивата „Платежоспособност II“¹¹⁵. След намесата на Комисията Чехия измени законодателството, като отмени изключителното право на публичното предприятие.

В областта на автомобилното застраховане след приемането през 2022 г. на решение на Комисията относно условията за достъп до системата за обмен на данни, администрирана от *Insurance Ireland*, Комисията продължи да наблюдава спазването от страна на *Insurance Ireland* на обвързващите ангажименти, поети от дружеството¹¹⁶. В резултат на ангажиментите новите дружества получиха достъп до *Insurance Ireland* и до системата за обмен на данни. Ангажиментите продължават да се прилагат до 2032 г.

Прилагане на законодателството в областта на сливанията в сектора на финансовите услуги

През 2023 г. Комисията извърши преглед на сливанията на различни пазари на финансови услуги, включително банкови, застрахователни, платежни услуги и други специализирани финансови услуги.

На 25 май 2023 г. Европейската комисия безусловно одобри сливането между *Credit Suisse* и *UBS*¹¹⁷. Комисията установи, че сливането няма да доведе до значително намаляване на конкуренцията на пазарите, на които се припокриват дейностите на страните в рамките на ЕС. Поради финансовите затруднения, пред които бе изправена *Credit Suisse*, Комисията реши да предостави на сливащите се дружества дерогация от задължението за изчакване и разреши на *UBS* да приложи определени мерки, включително да приключи сделката.

¹¹⁴ Решение по дело AT.40512 — *Облигации в евро*.

¹¹⁵ Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 г. относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II) (преработен текст), ОВ L 335, 17.12.2009 г., стр. 1.

¹¹⁶ Решение по дело AT.40511 — *Insurance Ireland* — База данни за застрахователни искове и условия за достъп.

¹¹⁷ Решение по дело M.11111 — *UBS/Credit Suisse*.

През 2023 г. Комисията продължи да наблюдава сливанията в сектора на финансовите услуги, за да идентифицира сделки, които могат да оправдаят препращането до Комисията съгласно член 22 от Регламент (ЕО) № 139/2004 на Съвета (Регламент за сливанията на ЕС)¹¹⁸. През август 2023 г. Комисията прие исканията на три държави членки и една държава от ЕАСТ да оцени предложеното придобиване на европейската стопанска дейност на Nasdaq в областта на търговията с електроенергия и клиринга от страна на European Energy Exchange AG. Комисията прецени, че предложеното сливане отговаря на критериите за препращане по член 22 от Регламента за сливанията на ЕС. По-специално сделката обедини единствените двама доставчици на услуги, улесняващи търговията на регулирани пазари и последващия клиринг на скандинавските договори за електроенергия. Разследването на Комисията все още е в ход¹¹⁹.

Прилагане на законодателството в областта на държавните помощи в сектора на финансовите услуги

През ноември 2023 г. Комисията одобри изменение на мерките за подкрепа, одобрени през 2022 г., подпомагащи реструктурирането на Getin Noble Bank, една от десетте най-големи полски банки. Изменената мярка за подкрепа улесни продажбата на мостова банка, създадена в процеса на реструктуриране. Мерките имаха за цел също така да увеличат максимално стойността на възстановяването за Полския фонд за реструктуриране, като отделят от банката портфейл от обезценени активи¹²⁰.

Освен това Комисията удължи някои съществуващи схеми, чрез които държавите членки могат да субсидират реструктурирането или организираното излизане от пазара на банки в затруднение. За Полша Комисията разреши удължаването на схемата за ликвидация на кредитни съюзи (в сила от февруари 2014 г.)¹²¹, както и на схемата за реструктуриране на кооперативни и малки търговски банки (в сила от декември 2016 г.)¹²². За Ирландия Комисията разреши две удължавания — на схемата за реструктуриране на кредитни съюзи (в сила от октомври 2014 г.)¹²³ и на схемата за организирана ликвидация на кредитни съюзи (в

¹¹⁸ Регламент (ЕО) № 139/2004 на Съвета от 20 януари 2004 г. относно контрола върху концентрациите между предприятия (Регламент за сливанията на ЕО), ОВ L 24, 29.1.2004 г., стр. 1.

¹¹⁹ Решение по дело M.11241 — *EEX/NASDAQ POWER*.

¹²⁰ Решение по дело SA.109418 — *Полша — Изменение на помощта за ликвидация на Getin Noble S.A. в реструктуриране (SA.100687)*.

¹²¹ Решение по дело SA.108852 — *Полша — Тринадесето удължаване на схемата за организирана ликвидация на кредитни съюзи*.

¹²² Решение по дело SA.108989 — *Полша — Осмо удължаване на схемата за реструктуриране на кооперативни банки и малки търговски банки и изменение на предложените ангажименти*.

¹²³ Решение по дело SA.106983 — *Ирландия — Седемнадесето удължаване на схемата за реструктуриране и стабилизиране на сектора на кредитните съюзи*; Решение по дело SA.109639 — *Ирландия — Осемнадесето удължаване на схемата за реструктуриране и стабилизиране на сектора на кредитните съюзи*.

сила от декември 2011 г.)¹²⁴. За Дания Комисията одобри второто повторно въвеждане на схемата за ликвидация на малки банки¹²⁵.

През ноември 2023 г. Комисията одобри повторното въвеждане на схемата за защита на активите „Херкулес“ в Гърция¹²⁶. Повторно въведената схема ще бъде в сила до края на 2024 г. и ще подпомогне банките при секюритизирането и извеждането на необслужваните кредити от балансите им.

На 21 септември 2023 г. Комисията прие ново решение относно миналите мерки на СГД (схема за гарантиране на депозити) в подкрепа на Banca Tercas¹²⁷. Това ново решение последва отмяната от Съда на Европейския съюз¹²⁸ на решението на Комисията от 2015 г.¹²⁹ В новото си решение Комисията стигна до заключението, че подкрепата, предоставена от СГД на Banca Tercas, не може да бъде отнесена към Италия и следователно не представлява неправомерна държавна помощ.

Държавна помощ в областта на застраховането

През февруари 2023 г. Комисията одобри френски държавен фонд на стойност 1,5 милиарда евро, създаден за защита на пътуващите, ако организаторите на туристически пътувания изпаднат в несъстоятелност¹³⁰. Фондът ще гарантира, че потребителите са адекватно защитени, въпреки недостатъчното застрахователно покритие, предлагано понякога от частните застрахователи, след тежкото въздействие на пандемията от COVID-19 върху туристическия сектор.

Държавна помощ при публични гаранции

През 2023 г. Комисията прие две решения по отношение на Словакия¹³¹ и Дания¹³² в рамките на Известието относно гаранциите¹³³. В решенията си Комисията одобри методиките, използвани за определяне на гаранционните премии за съответствие с пазара. Тези премии служат като отправна точка при изчисляването на елемента на държавна помощ, включен в публичните гаранции.

¹²⁴ Решение по дело SA.107306 — Ирландия — Деветнадесето удължаване на схемата за реструктуриране и стабилизиране на сектора на кредитните съюзи за периода 2023—2024 г.

¹²⁵ Решение по дело SA.106526 — Дания — Удължаване на второто повторно въвеждане на схемата за ликвидация на малки банки.

¹²⁶ Решение по дело SA.109365 — Гърция — Повторно въвеждане на схемата „Херкулес“.

¹²⁷ Решение по дело SA.39451 — Италия — Banca Tercas.

¹²⁸ Решение на Съда от 2.3.2021 г. по дело C-425/19 P, Европейска комисия/Италианска република и др., EU:C:2021:154.

¹²⁹ Решение по дело SA.39451 — Италия — Banca Tercas.

¹³⁰ SA.104022 – Франция — Държавен гаранционен фонд за туристически оператори.

¹³¹ Решение по дело SA.109147 — Словакия — Изчисляване на елементите на помощта при предоставяне на гаранции на МСП.

¹³² Решение по дело SA.109413 — Дания — Удължаване на срока и изменение на метода за изчисляване на датската гаранционна схема (SA.60070).

¹³³ Известие на Комисията относно прилагането на членове 87 и 88 от Договора за ЕО по отношение на държавните помощи под формата на гаранции, ОВ С 155, 20.6.2008 г., стр. 10.

5. Започнаха да функционират нови допълващи инструменти на единния пазар

5.1. Законодателен акт за цифровите пазари

Законодателният акт за цифровите пазари (ЗАЦП)¹³⁴ е законодателство в областта на вътрешния пазар, с което се хармонизират задълженията на т.нар. контролиращи достъпа предприятия в целия ЕС. Той стана напълно приложим през май 2023 г. ЗАЦП има за цел да направи цифровия сектор по-достъпен и да се прекратят нелоялните практики на предприятията, контролиращи достъпа в икономиката на онлайн платформите. Контролиращо достъпа предприятие може да бъде в състояние да действа като фактически частен създател на правила, изпълнявайки ролята на портал между бизнес ползвателите и крайните ползватели, което му позволява да се впуска в нелоялно поведение и да подкопава достъпността на пазара.

Когато дадена онлайн цифрова платформа отговаря на праговете и критериите, определени в ЗАЦП, Комисията трябва да бъде уведомена, за да я определи като „контролираща достъпа“¹³⁵. Дружествата, официално определени като „контролиращи достъпа“, трябва да спазват набор от задължения, определени в регламента¹³⁶. През април 2023 г. Комисията прие

¹³⁴ Регламент (ЕС) 2022/1925 на Европейския парламент и на Съвета от 14 септември 2022 г. за достъпни и справедливи пазари в цифровия сектор и за изменение на директиви (ЕС) 2019/1937 и (ЕС) 2020/1828 (Акт за цифровите пазари), ОВ L 265, 12.10.2022 г., стр. 1.

¹³⁵ Съгласно ЗАЦП се счита, че онлайн цифровата платформа има значително въздействие върху единния пазар, ако са изпълнени следните кумулативни критерии: 1) Предполагамото контролиращо достъпа предприятие трябва да генерира оборот в целия ЕС в размер на най-малко 7,5 милиарда евро; да е със средна пазарна капитализация над 75 милиарда евро и да се предоставят едни и същи основни платформени услуги в най-малко три държави членки. 2) Предполагамото контролиращо достъпа предприятие управлява платформена услуга, която работи като портал за бизнес ползватели, за да достигне до крайни ползватели с най-малко 45 милиона активни крайни ползватели на месец и минимум 10 000 активни бизнес ползватели на година. 3) Предполагамото контролиращо достъпа предприятие трябва да се ползва от утвърдена и трайна пазарна позиция през последните три финансови години.

¹³⁶ Например дружества, определени като контролиращи достъпа съгласно ЗАЦП, трябва да разрешават на трети страни да взаимодействат със собствените услуги на контролиращото достъпа предприятие в някои специфични ситуации; да позволяват на своите бизнес ползватели да имат достъп до данните, които генерират при работа с платформата; да предоставят на рекламодателите в платформата инструментите и информацията, необходими за проверка на рекламите, хоствани от контролиращото достъпа предприятие; да позволяват на бизнес ползвателите да популяризират своите оферти и да сключват договори с клиенти извън платформата на контролиращото достъпа предприятие. На определените като контролиращи достъпа предприятия например е забранено да третират собствените си продукти и услуги по-благоприятно в класацията от подобни продукти и услуги или продукти, предлагани от трети страни; те вече не могат да възпрепятстват потребителите да се свързват с предприятия извън техните платформи; те не могат да възпрепятстват потребителите да деинсталират какъвто и да е предварително инсталиран софтуер или приложение, нито да проследяват крайните ползватели извън основната платформена услуга с цел рекламно таргетиране без съгласие.

правила за прилагане, в които се определя как ще се провеждат някои производства по ЗАЦП¹³⁷.

През септември 2023 г. Комисията определи шест дружества като контролиращи достъпа: *Alphabet*¹³⁸, *Amazon*¹³⁹, *Apple*¹⁴⁰, *ByteDance*¹⁴¹, *Meta*¹⁴² и *Microsoft*¹⁴³. Общо бяха определени 22 основни платформени услуги, предоставяни от тези контролиращи достъпа предприятия¹⁴⁴. По отношение на три основни платформени услуги (Gmail, Outlook.com и уеб браузъра на Samsung) Комисията заключи, че — въпреки че достигат количествените прагове съгласно ЗАЦП за квалифицирането им като контролиращи достъпа — *Alphabet*, *Microsoft* и *Samsung* са представили достатъчно обосновани аргументи, от които е видно, че тези услуги не могат да бъдат квалифицирани като портали за съответните им основни платформени услуги.

Успоредно с тези определяния през септември 2023 г. Комисията започна четири проучвания на пазара, за да направи допълнителна оценка на становищата на *Microsoft* и *Apple*, в които се твърди, че въпреки че достигат праговете, някои от техните основни платформени услуги не могат да бъдат квалифицирани като портали. За *Microsoft* тези платформи са Bing, Edge и Microsoft Advertising, а за *Apple* — iMessage. Целта на тези разследвания е да се установи дали *Microsoft* и *Apple* следва да бъдат определени като „контролиращи достъпа“ във връзка с въпросните услуги. С тези разследвания се цели да се установи дали въпросните услуги следва да бъдат определени като „контролиращи достъпа“. Разследванията следва да приключат до февруари 2024 г. Освен това Комисията започна проучване на пазара, за да прецени дали *Apple* следва да бъде определено като контролиращо достъпа във връзка с операционната си система iPadOS, въпреки че не отговаря на праговете. Това разследване трябва да приключи до септември 2024 г.

¹³⁷ Регламент за изпълнение (ЕС) 2023/814 на Комисията от 14 април 2023 г. относно подробните условия за воденето от Комисията на някои производства в съответствие с Регламент (ЕС) 2022/1925 на Европейския парламент и на Съвета, ОВ L 102, 17.4.2023 г., стр. 6.

¹³⁸ Решение по дело DMA.100011 — *Alphabet — OIS Verticals*; Решение по дело DMA.100002 — *Alphabet — OIS AppStores*; Решение по дело DMA.100004 — *Alphabet — Търсачки*; Решение по дело DMA.100005 — *Alphabet — Видео споделяне*; Решение DMA.100006 — *Alphabet — Междоличностна съобщителна услуга без номер*; Решение по дело DMA.100009 — *Alphabet — Операционни системи*; Решение по дело DMA.100008 — *Alphabet — Уеб браузъри*; Решение по дело DMA.100010 — *Alphabet — Услуги за онлайн реклама*.

¹³⁹ Решение по дело DMA.100018 — *Amazon — Посреднически онлайн услуги — многостранни платформи*; Решение по дело DMA.100016 — *Amazon, Услуги за онлайн реклама*.

¹⁴⁰ Решение по дело DMA.100013 — *Apple — Посреднически онлайн услуги — app stores*; Решение по дело DMA.100025 — *Apple — операционни системи*; Решение по дело DMA.100027 — *Apple — уеб браузъри*.

¹⁴¹ Решение по дело DMA.100040 — *ByteDance — Услуги за социална мрежа*.

¹⁴² Решение по дело DMA.100020 — *Meta — Услуги за социална мрежа*; Решение по дело DMA.100024 — *Meta — Междоличностна съобщителна услуга без номер*; Решение по дело DMA.100035 — *Meta — Услуги за онлайн реклама*; Решение по дело DMA.100044 — *Meta — Посреднически онлайн услуги — Marketplace*.

¹⁴³ Решение по дело DMA.100017 — *Microsoft — услуги за социална мрежа*; Решение по дело DMA.100023 — *Microsoft — междоличностна съобщителна услуга без номер*; Решение по дело DMA.100026 — *Microsoft — операционни системи*.

¹⁴⁴ Неповерителните версии на решенията на Комисията са публикувани на страницата на Комисията във връзка със ЗАЦП, вж. <https://digital-markets-act-cases.ec.europa.eu/gatekeepers>.

След като бъдат определени, контролиращите достъпа предприятия трябва да изпълнят пълния списък с „действия и забрани“ съгласно ЗАЦП до март 2024 г. Някои от задълженията обаче започнаха да се прилагат от момента на определянето, например задължението да се информира Комисията за планираните придобивания. До март 2024 г. контролиращите достъпа предприятия трябва да представят подробни доклади за спазването на изискванията, в които да опишат как изпълняват задълженията съгласно ЗАЦП. При неспазване на задълженията Комисията може да наложи глоби в размер до 10 % от световния оборот на дружеството. Освен това, в случай на системно неспазване на изискванията, на тези дружества може да бъдат наложени по-големи и пропорционални поведенчески или структурни корективни мерки.

През ноември 2023 г. три контролиращи достъпа предприятия оспориха определянето им като такива съгласно ЗАЦП. *ByteDance* обжалва пред Общия съд решението на Комисията то да бъде определено като контролиращо достъпа предприятие във връзка с неговата услуга за социална мрежа TikTok¹⁴⁵. Дружеството твърди, че платформата TikTok не действа като портал, а е по-скоро конкурент в цифровото пространство. През декември 2023 г. *ByteDance* подаде и молба за временни мерки пред Общия съд. *Apple* обжалва пред Общия съд, като твърди, че Комисията не е следвало да го определя като контролиращо достъпа във връзка с неговата посредническа онлайн услуга App Store¹⁴⁶. *Apple* обжалва и решението на Комисията да започне разследване на пазара по отношение на iMessage¹⁴⁷. Накрая *Meta* подаде жалба до Общия съд, с която иска да получи разяснения относно определянето му като контролиращо достъпа предприятие във връзка с Messenger и Marketplace¹⁴⁸.

Комисията (с водеща роля на ГД „Конкуренция“ и ГД „Съобщителни мрежи, съдържание и технологии“) е главният правоприлагащ орган на ЗАЦП, но работи в тясно сътрудничество с националните органи за защита на конкуренцията в рамките на Европейската мрежа по конкуренция (ЕМК) в съответствие с членове 37 и 38 от ЗАЦП. Правилата в ЗАЦП не засягат прилагането на правилата на ЕС в областта на конкуренцията и националните правила в областта на конкуренцията по отношение на едностранното поведение.

5.2. Регламент относно чуждестранните субсидии

С Регламента относно чуждестранните субсидии, нарушаващи вътрешния пазар (РЧС)¹⁴⁹, се запълва пропуск в нормативната уредба, като се дава възможност за справяне с чуждестранните субсидии, които нарушават конкуренцията на единния пазар. Докато държавните помощи, предоставяни от държавите — членки на ЕС, са предмет на правилата на ЕС за държавните помощи, субсидиите, предоставяни от държави извън ЕС на отделни предприятия, извършващи дейност на единния пазар на ЕС, не бяха проверявани преди влизането в сила на РЧС. РЧС влезе в сила през януари 2023 г.,

¹⁴⁵ Дело T-1077/23 — *Bytedance/Комисия*.

¹⁴⁶ Дело T-1080/23 — *Apple/Комисия* — *Определяне като контролиращо достъпа предприятие и класифициране на iMessage*.

¹⁴⁷ Дело T-1079/23 — *Apple/Комисия* — *Проучване на пазара във връзка с iMessage*.

¹⁴⁸ Дело T-1078/23 — *Платформи на Meta/Комисия*.

¹⁴⁹ Регламент (ЕС) 2022/2560 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2022 г. относно чуждестранните субсидии, които нарушават вътрешния пазар, ОВ L 330, 23.12.2022 г., стр. 1.

започна да се прилага през юли 2023 г., а задължението за уведомяване¹⁵⁰ се прилага от октомври 2023 г. През юли 2023 г. Комисията прие регламент за изпълнение на FSR¹⁵¹. Комисията вече може да разследва и да коригира, когато е необходимо, нарушаващия търговията ефект, причинен от чуждестранна държавна подкрепа. Това включва правомощия да започне разследвания по собствена инициатива, ако са налице данни, че дадена чуждестранна субсидия нарушава единния пазар на ЕС.

Сливане, за което е подадено уведомление, не може да бъде осъществено, а на разследван оферент не може да бъде възложена обществена поръчка, докато Комисията провежда разследване. При неспазване на това задължение Комисията може да наложи глоби в размер до 10 % от годишния оборот на дружеството. Комисията може също така да забрани осъществяването на субсидирано сливане или възлагането на обществена поръчка на субсидиран оферент.

След като започна прилагането му през юли 2023 г., Комисията получи становища от дружества относно прилагането на РЧС. От началото на задължението за уведомяване на 12 октомври 2023 г. ГД „Конкуренция“ е започнала предварителни дискусии за уведомяване в 41 случая и е получила 11 уведомления за сливания съгласно РЧС¹⁵².

Източник: Европейска комисия.

¹⁵⁰ Съгласно РЧС за концентрациите трябва да се подава уведомление, когато придобитото дружество, една от сливащите се страни или съвместното предприятие е установено в ЕС и реализира оборот в ЕС от най-малко 500 милиона евро и когато на страните по сделката е предоставена обща чуждестранна финансова помощ в размер на най-малко 50 милиона евро през последните три години. Комисията трябва да бъде уведомена за процедурите за възлагане на обществени поръчки, когато прогнозната стойност на поръчката е най-малко 250 милиона евро и съответната оферта включва съвкупна чуждестранна финансова помощ в размер на най-малко 4 милиона евро на всяка трета държава през последните три години.

¹⁵¹ Регламент за изпълнение (ЕС) 2023/1441 на Комисията от 10 юли 2023 г. относно подробните условия за водене на производства от Комисията съгласно Регламент (ЕС) 2022/2560 на Европейския парламент и на Съвета относно чуждестранните субсидии, които нарушават вътрешния пазар, ОВ L 177, 12.7.2023 г., стр. 1. Регламентът за изпълнение обхваща процедурни аспекти и съдържа формуляри за уведомление за сделки по сливане, включващи чуждестранна финансова помощ, и за чуждестранна финансова помощ при процедури за възлагане на обществени поръчки.

¹⁵² За прилагането на Регламента относно чуждестранните субсидии в случай на чуждестранна финансова помощ в процедури за възлагане на обществени поръчки вж. https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/public-procurement/foreign-subsidies-regulation_bg.

6. Въздействие на политиката за държавната помощ върху целостта на единния пазар и глобалната конкурентоспособност на ЕС

- Европейският модел се основава на силна социална пазарна икономика, която осигурява приобщаващ икономически просперитет, основан на устойчив растеж, лоялна конкуренция, отворена търговия и икономическа сигурност. Единният пазар е в основата на конкурентоспособността на ЕС и Комисията се ангажира да осигури равнопоставени условия на конкуренция на единния пазар и по света.
- В този контекст правилата за държавната помощ бяха подложени на задълбочен преглед в рамките на този мандат, за да се гарантира, че те са подходящи за екологичния и цифровия преход и допринасят за конкурентоспособна и устойчива икономика на ЕС. Правилата са актуализирани по целесъобразност и предоставят на държавите членки ефективни инструменти за посрещане на нуждите от публични инвестиции за ключови приоритети като опазване на околната среда и декарбонизация, регионално сближаване, авангардни иновации, както и за производствени мощности в стратегически сектори, особено за прехода към неутрална по отношение на климата икономика. Последните налични данни показват, че през 2022 г. държавите членки са изплатили 112 милиарда евро (некризисна) държавна помощ, което съответства на 0,7 % от БВП на ЕС.
- Безпрецедентните кризи, предизвикани от пандемията от COVID-19, както и от руското нашествие в Украйна, наложиха Комисията да използва пълната гъвкавост на инструментариума за държавна помощ, по-специално чрез целеви и временни правила, за да се даде възможност на държавите членки да ограничат въздействието на кризите върху икономиката на ЕС, като същевременно бяха въведени предпазни мерки за защита на единния пазар.
- Данните и анализът на действителното прилагане на Временната рамка във връзка с COVID-19 (която е изцяло отменена) показаха, че държавната помощ, предоставена от всяка държава членка, е била значително по-малка от одобрените суми (около 30 %) и до голяма степен е съответствала на икономическите вреди, понесени от държавата членка през кризата по отношение на загубата на БВП.
- Последните налични данни показват, че през 2022 г. и първата половина на 2023 г. държавите членки са отпуснали кризисна помощ в размер на 141 милиарда евро, което съответства на 0,6 % от БВП на ЕС за този период, за да се ограничи икономическото въздействие на руското нашествие в Украйна. От наличните към момента данни е видно, че държавите членки са отпуснали под 20 % от одобрените суми. Налице са различия в разходите между държавите членки, които отчасти вероятно отразяват различния фискален капацитет, но отчасти могат да се обяснят и с различията във въздействието на енергийната криза и в размера на икономиките.
- И накрая, точка 86 от Временната рамка при кризи (и преход) (ВРКП) е полезно допълнение към набора от инструменти, за да се ускори преходът към неутрална по отношение на климата икономика и да се преодолеят рисковете от пренасочване на нови инвестиции в стратегически за прехода към неутрална по отношение на климата икономика сектори извън ЕС в полза на трети държави поради субсидии. Тази разпоредба позволява индивидуална помощ до размера на субсидията, която бенефициерът би могъл да получи за еквивалентна инвестиция в юрисдикция на трета държава извън ЕИП, или до размера, необходим за стимулиране на дружеството да разположи инвестицията в ЕИП (т.нар. „недостиг на финансиране“), в зависимост от това коя от двете суми е по-малка.
- Комисията непрекъснато работи, за да гарантира, че правилата за държавната помощ продължават да бъдат целесъобразни, и да наблюдава прилагането на мерките за помощ с цел да се осигури добре насочена публична подкрепа за приоритетите на ЕС и дългосрочната конкурентоспособност, както и временни мерки за справяне с кризи, като същевременно се ограничават ненужните нарушения на конкуренцията на единния пазар.

С цел защитата на справедливостта и правилното функциониране на единния пазар, ДФЕС по принцип забранява държавната помощ от държавите членки, която нарушава или заплашва да наруши конкуренцията. Контролът на държавната помощ гарантира, че конкуренцията между дружествата се осъществява въз основа на техните качества, а не на равнището на държавната подкрепа, като по този начин се избягват надпреварата за субсидии и облагодетелстването на дружествата от държавите членки с повече средства. Същевременно при някои обстоятелства държавната намеса може да се окаже необходима за добре функциониращата и справедлива икономика. Поради това ДФЕС оставя широко поле за действие на държавната помощ в подкрепа на целите на политиката, ако те са необходими, пропорционални и подходящи за постигането на тези цели, без да се нарушава неоправдано конкуренцията на единния пазар. Като се съсредоточава върху помощта, която е законна и ефективна, и като се избягва свръхкомпенсацията, контролът на държавните помощи също така увеличава максимално полезността на ограничените публични ресурси.

През октомври 2023 г. Европейският съвет припомни поканата си към Комисията да докладва на Съвета относно въздействието на настоящата политика за държавната помощ върху целостта на единния пазар, както и върху глобалната конкурентоспособност на ЕС. Всъщност, когато се оценява въздействието на политиката за държавната помощ, от решаващо значение е да се разгледа двойното предизвикателство, пред което тя е изправена от вътрешна и външна гледна точка. Контролът върху държавната помощ трябва да изпълнява задължението си за избягване на неоправдано нарушаване на конкуренцията в рамките на единния пазар, като същевременно се позволява на икономиката на ЕС да остане в челните редици на иновациите и да има водеща роля в двойния преход в настоящата предизвикателна геополитическа обстановка.

Комисията редовно и непрекъснато събира данни за прилагането на мерките за държавна помощ от страна на държавите членки, за да следи тяхното въздействие:

- Първо, Комисията изготвя годишно **„Информационно табло за държавната помощ“** въз основа на данни, предоставени от държавите членки¹⁵³, относно техните разходи (т.е. изплатените суми) по одобрени мерки за помощ, включително количествено определяне на елемента на помощта в разходите, т.е. предимството, предоставено от помощта¹⁵⁴. Най-новите данни са за 2022 г.
- Второ, с оглед на значителния размер на помощта, изплатена при последните кризи, т.е. в контекста на пандемията от COVID-19 и в отговор на агресията на Русия срещу Украйна, Комисията по изключение започна **периодични проучвания за събиране на навременна информация за действително отпуснатата помощ** (т.е. сумите, за които дружествата са

¹⁵³ Информацията се основава на годишните доклади на държавите членки съгласно член 6, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 794/2004 на Комисията. Отговорността за точността на данните носят държавите членки.

¹⁵⁴ Елементът на помощта зависи от формата на помощта. При безвъзмездните средства предимството, прехвърлено на бенефициера, обикновено съответства на бюджетните разходи. При други инструменти за помощ предимствата за бенефициера и разходите за правителството могат да бъдат различни. При гаранциите например бенефициерът избягва риска, свързан с гаранцията, тъй като той се поема от държавата. Такова поемане на риск от страна на държавата обикновено следва да бъде възнаградено с подходяща премия. Когато държавата се отказва изцяло или частично от такава премия, това представлява елемент на помощ.

получили законно право, докато изплащането им може да стане с течение на времето) от държавите членки в рамките на одобрените кризисни мерки. Последното проучване обхваща периода от 2022 г. до края на юни 2023 г. Въпреки че в контекста на годишното докладване от държавите членки се изисква да предоставят и количествено изражение на елементите на помощта, в отговор на тези проучвания във връзка с кризисни мерки държавите членки докладват за номиналните размери на предоставената помощ, за да се опрости събирането на данни и да се намали административната тежест.

6.1 Обща картина на изплащането на държавна помощ за кризисни и некризисни помощи през 2022 г.

Според последните годишни доклади на държавите членки през 2022 г. 27-те държави членки са отпуснали 227,98 милиарда евро, което съответства на 1,43 % от техния БВП за 2022 г., за държавна помощ както за некризисни, така и за кризисни мерки (последните се основават главно на Временната рамка за държавна помощ при кризи в отговор на агресията на Русия срещу Украйна).

Общият размер на разходите е значително намален в сравнение с предходната година (намаление с около 35 % при отчитане на инфлацията). Първо, намалението се дължи предимно на намаляването на общите разходи за мерки срещу COVID-19 с оглед на постепенната отмяна на Временната рамка във връзка с COVID-19 до края на юни 2022 г. Намалението на мерките срещу COVID-19 възлезе на 76,66 милиарда евро (около -60 % в сравнение с предходната година, като се отчита инфлацията), което представлява 0,48 % от БВП на ЕС-27. Второ, помощта за некризисни цели също намаля значително — с около 28 % — от около 155,55 милиарда евро (по постоянни цени) през 2021 г. до 112 милиарда евро през 2022 г. (вж. по-долу).

Таблица 1: Общи разходи за държавна помощ, елементи на помощта в проценти от БВП, разбивка между държавна помощ, свързана с COVID-19, държавна помощ, свързана с ВРК, и некризисни мерки за държавна помощ

В относително изражение, ако се разгледа разпределението на разходите за държавна помощ (кризисни и некризисни) на равнище държава членка като дял от националния БВП, се наблюдава значителна разлика в разходите между държавите членки, макар и значително по-малка в сравнение с 2021 г. Разходите на държавите членки, похарчили най-много, възлязоха на около 1,8—2,1 % от националния им БВП (Унгария и Германия), докато разходите на държавите членки, похарчили най-малко, възлязоха на около 0,3—0,6 % от националния им БВП (Ирландия, Кипър и Люксембург).

Общата картина, изведена от тези данни, е, че въпреки че съществуват значителни разлики между размера на помощта, отпусната от държавите членки (като не е изненадващо, че големите държави членки отпускат най-големи суми помощ в абсолютно изражение), картината е по-нюансирана, ако се разгледат относителните разходи за държавна помощ в сравнение с БВП.

Освен това значителна част от разходите в Германия през 2022 г. са свързани с кризисна помощ за *ad hoc* ситуация, отнасяща се до две системни енергийни предприятия, които са се нуждаели от публична подкрепа след прекъсването на доставките на газ в резултат на руската война в Украйна (вж. по-нататък).

Следва да се отбележи също така, че държавите членки може да са предоставили значителна подкрепа на своите икономики и домакинства чрез други — недържавни — мерки за помощ. Това означава, че общата подкрепа за икономиките и домакинствата се различава от данните, получени от посочените по-горе годишни доклади на държавите членки, които се отнасят изключително до плащанията по мерки, които се квалифицират като държавна помощ.

Таблица 2: Общи разходи за държавна помощ по държави членки през 2022 г., елементи на помощта в милиарди евро, разбивка между държавна помощ, свързана с COVID-19, държавна помощ, свързана с ВРК, и некризисни мерки за държавна помощ

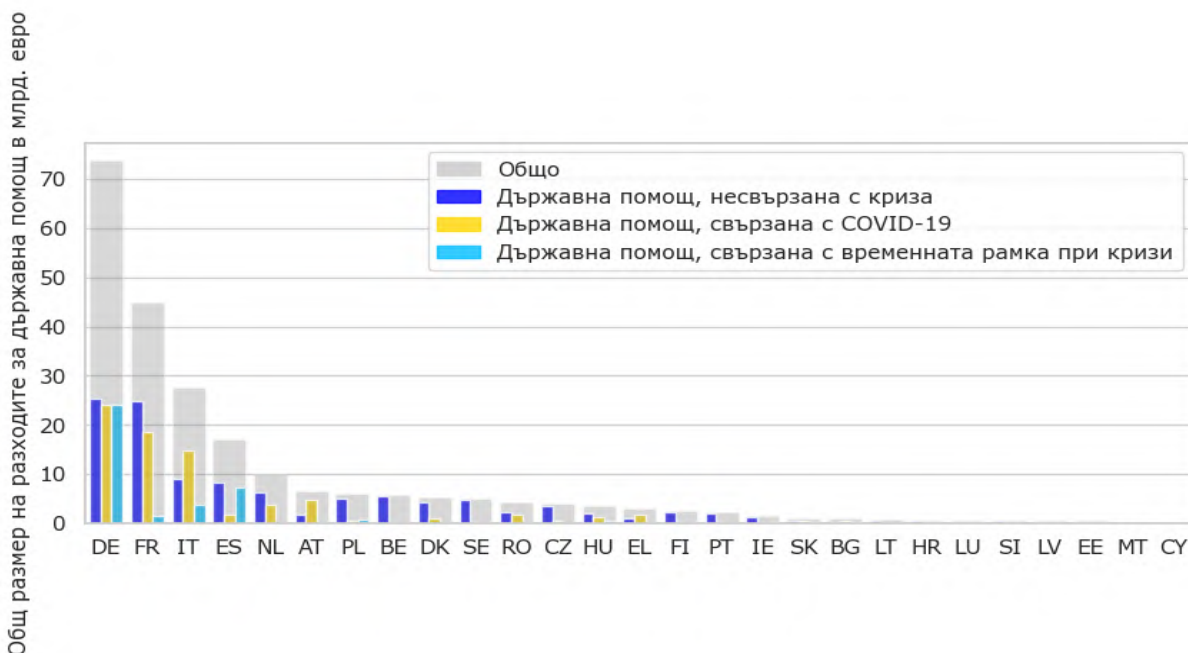
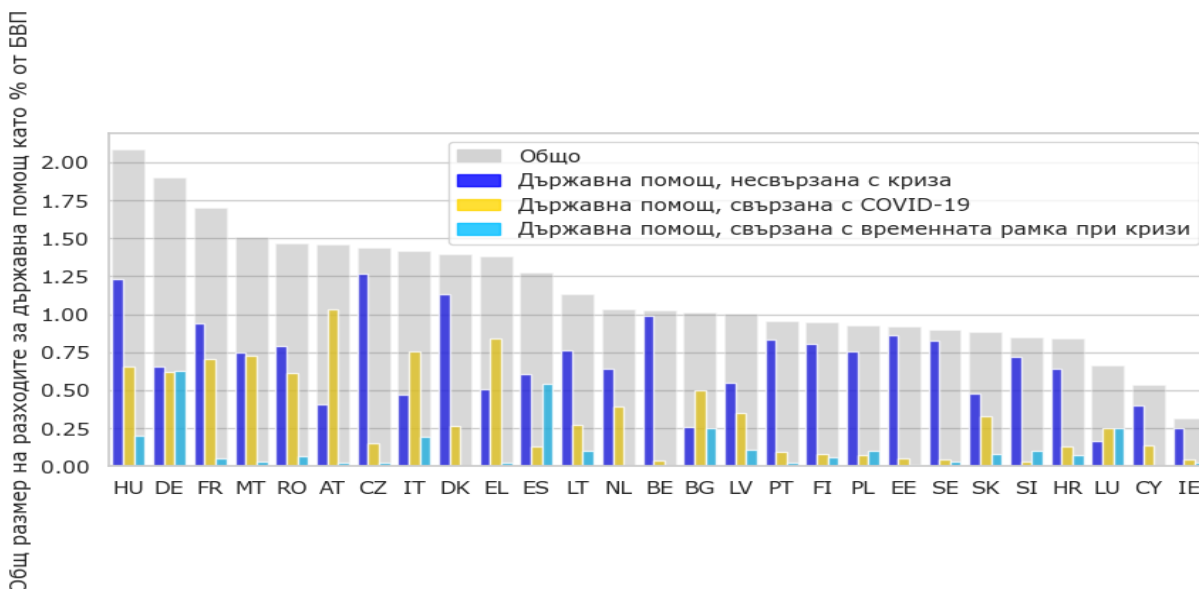

Таблица 3: Общи разходи за държавна помощ по държави членки като % от националния БВП за 2022 г., разбивка между държавна помощ, свързана с COVID-19, държавна помощ, свързана с ВРК, и други (некризисни) мерки за държавна помощ

Като се разгледа **некризисната помощ през 2022 г.** в сравнение с 2021 г. става ясно, че сумата, изплатена от държавите членки, е намаляла в номинално изражение в 20 държави членки. Намалението е особено значително в Германия (-59 % в номинално изражение, коригирано с инфлацията), Хърватия (-52 %) и Малта (-50 %), както и в България, Латвия, Люксембург и Унгария, където спадът е приблизително 40 %. Значително намаление, надхвърлящо 20 %, се наблюдава и в Полша и Литва (и за двете около -28 %) и в Естония (-22 %). Некризисната помощ е намаляла и във Финландия (-18 %), Словения (-17 %), Чехия (-14 %), Нидерландия и Австрия (-12 % и в двете държави), Франция и Кипър (-11 %), Ирландия (-9 %), Белгия и Италия (-6 %).

Обратно, некризисната помощ се е увеличила значително в Португалия (+66 % в номинално изражение, коригирано с инфлацията), Дания (+44 %) и Испания (+30 %). В Словакия некризисната помощ се е увеличила с 14 % в сравнение с 2021 г., а в Гърция — с 4 %. Румъния и Швеция отчитат еднакво ниво на подкрепа за некризисни мерки през 2021 г. и 2022 г.

Като цяло намалението на некризисната държавна помощ изглежда се дължи главно на намаляването на помощта, изплатена за опазване на околната среда, включително за икономии на енергия, от около 77,3 милиарда евро през 2021 г. на 41,5 милиарда евро през 2022 г. Необходим е допълнителен анализ, но намалението може да се обясни отчасти с алтернативите, предоставени от Временната рамка за държавна помощ при кризи, въведена през март 2022 г., и нейните последващи изменения, които дадоха възможност на държавите членки да предоставят помощ за ускоряване на разгръщането на енергия от възобновяеми източници и помощ за декарбонизация на промишлените процеси. Въпреки това данните показват (вж. таблица 4), че помощите, отпуснати за опазване на околната среда, определено продължават да бъдат най-голямата категория некризисни държавни помощи и остават между четири и два пъти по-големи дори по време на криза в сравнение с преди десет години (в постоянни цени, коригирани с инфлацията).

Таблица 4: Разходи за държавна помощ, с изключение на кризисната помощ, между 2012 г. и 2022 г., елементи на помощта в милиарди евро по постоянни цени, разбивка по цел на помощта

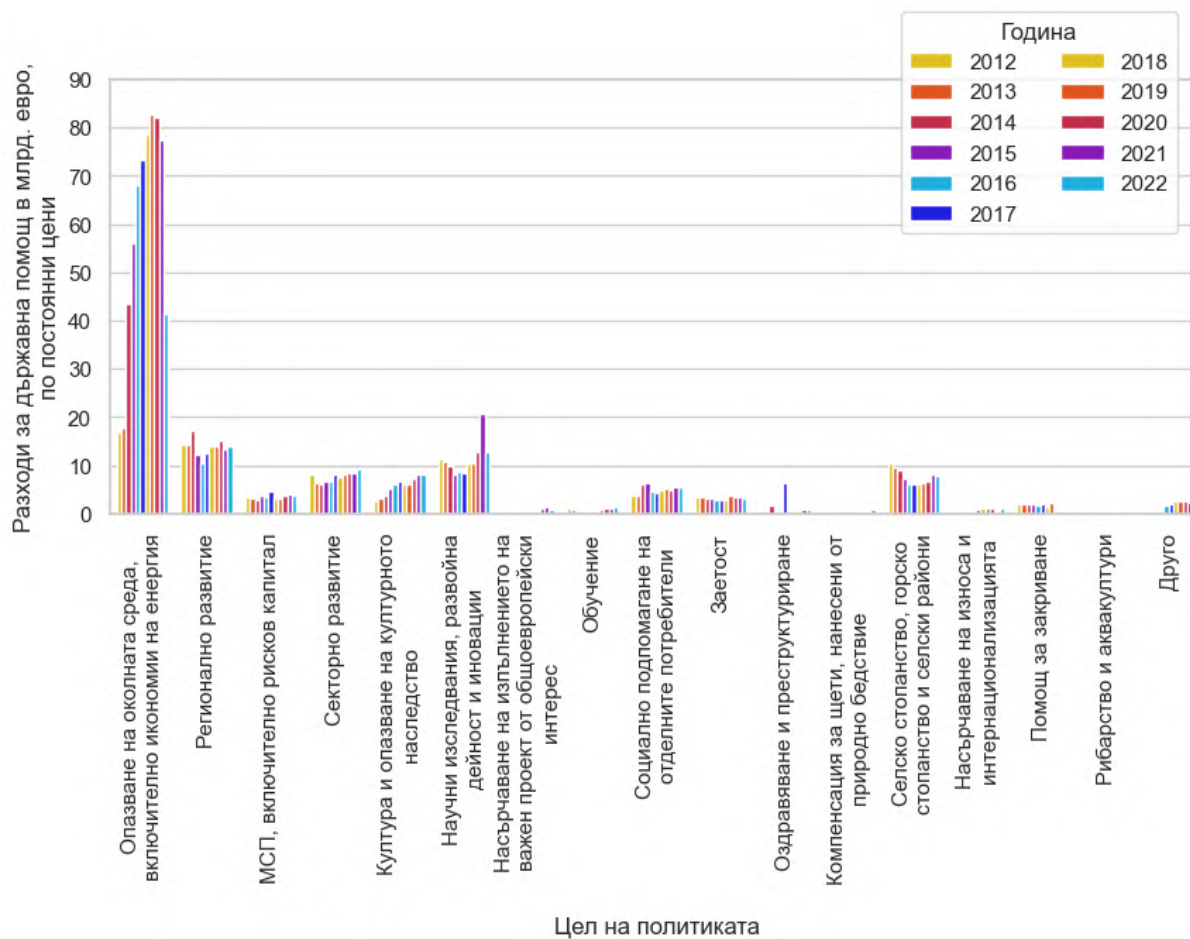

Таблица 5: Разходи за некризисна държавна помощ, разбивка по цел на помощта

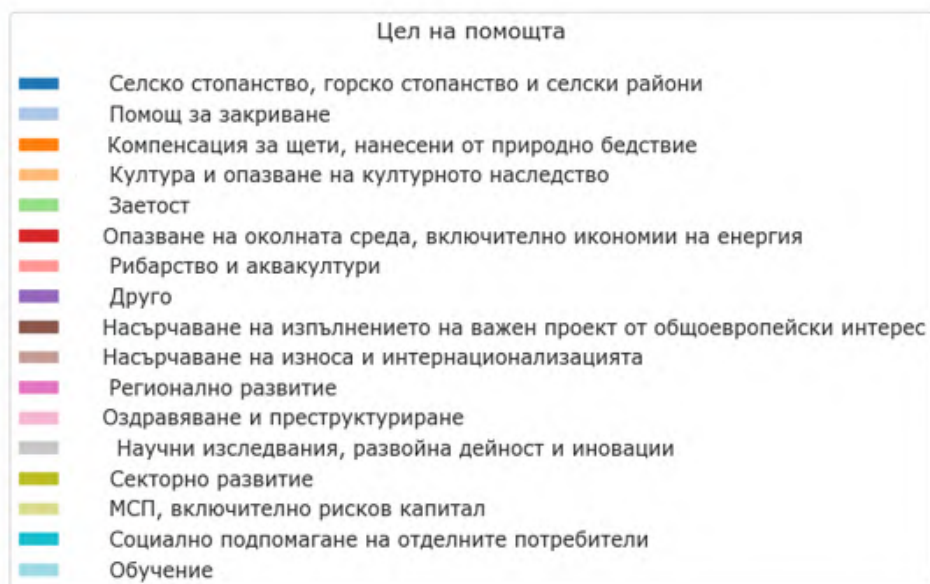
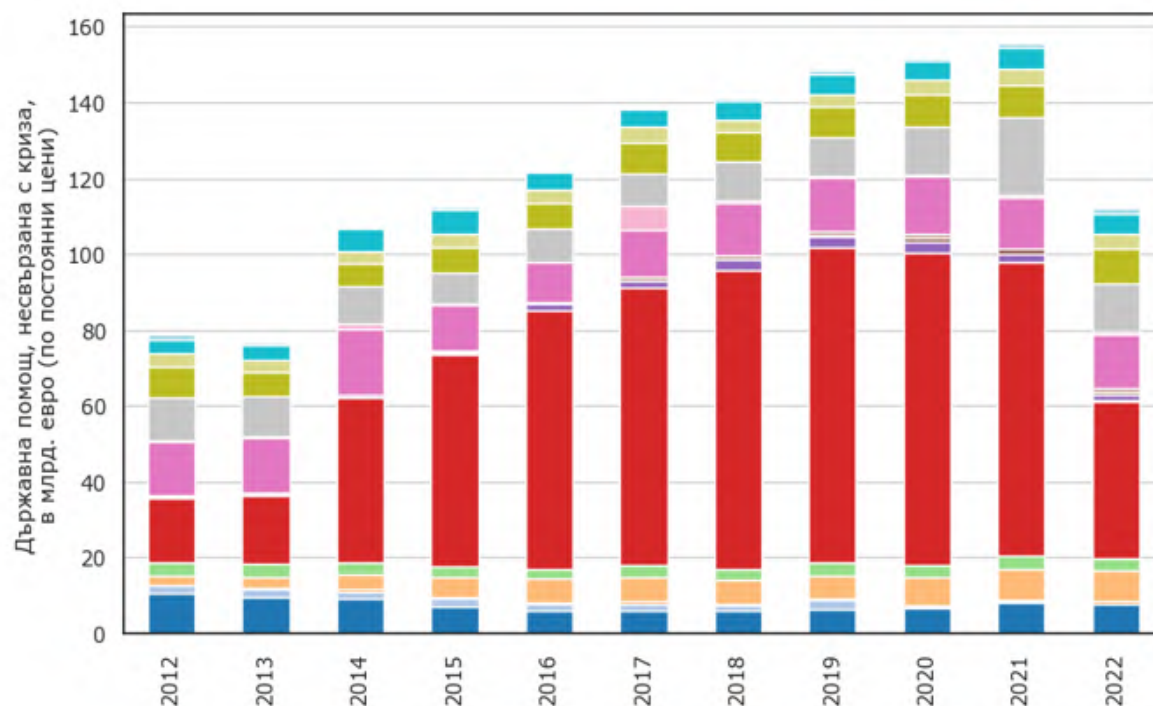
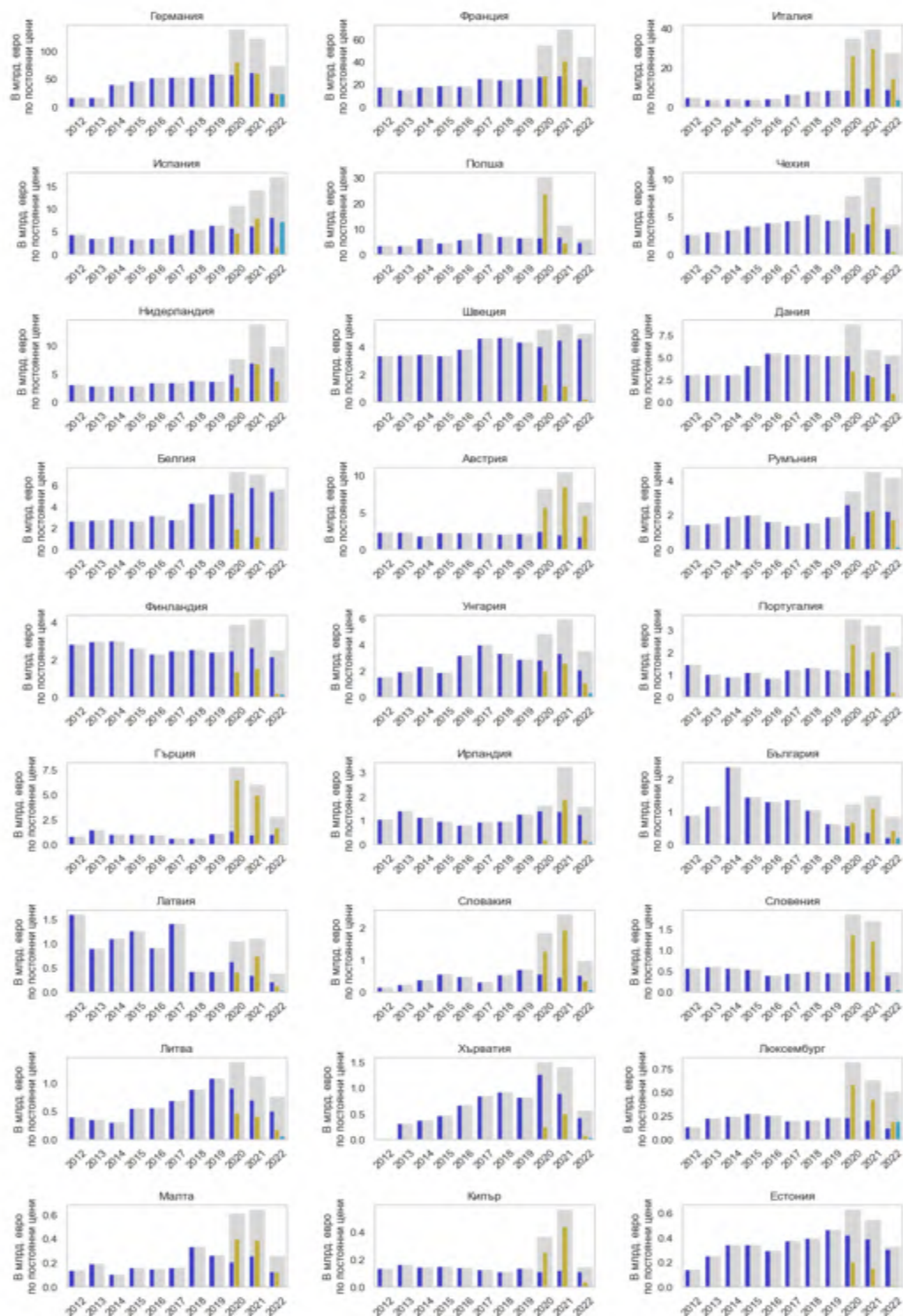

Таблица 6: Общи разходи за държавна помощ по държави членки в номинални стойности (в милиарди евро по постоянни цени), разпределени между държавната помощ, свързана със COVID-19, държавната помощ, свързана с ВРК, и други (некризисни) мерки за държавна помощ, 2012—2022 г. (подробната на държавите членки се основава на кумулативните разходи)

6.2 Изключително важно, но предпазливо използване на държавната помощ по време на криза

Поради многобройните кризи през последните години възможностите, предвидени в ДФЕС, за разрешаване на държавна помощ при „извънредни събития“ или „за преодоляването на сериозни затруднения в икономиката на държава членка“, бяха широко използвани. Тези разпоредби позволиха на Комисията например да одобри мерки за държавна помощ за справяне с последиците от пандемията от COVID-19 върху икономиката, а неотдавна и с енергийната криза, възникнала в резултат на агресията на Русия срещу Украйна (съгласно Временната рамка за държавна помощ при кризи — ВРК — и впоследствие Временната рамка за държавна помощ при кризи и преходи — ВРКП, наричани заедно „ВРК(П)“).

За да направи преглед на помощта, предоставена по силата на **Временната рамка във връзка с COVID-19**, Комисията проведе проучвания, обхващащи периода от март 2020 г., когато рамката влезе в сила, до края на 2021 г. Събраните данни за действителното прилагане на рамката показаха, че държавната помощ, отпусната от всяка държава членка (940 милиарда евро, което представлява около 30 % от одобрените суми, т.е. 3,1 трилиона евро), съответства на икономическите вреди, понесени от държавата членка по време на кризата по отношение на загубата на БВП¹⁵⁵. Това послужи като обнадеждаващо послание с оглед на потенциалните опасения относно равнопоставените условия на конкуренция в държавите членки поради значителните разлики между държавите членки. Временната рамка във връзка с COVID-19 вече е напълно отменена.

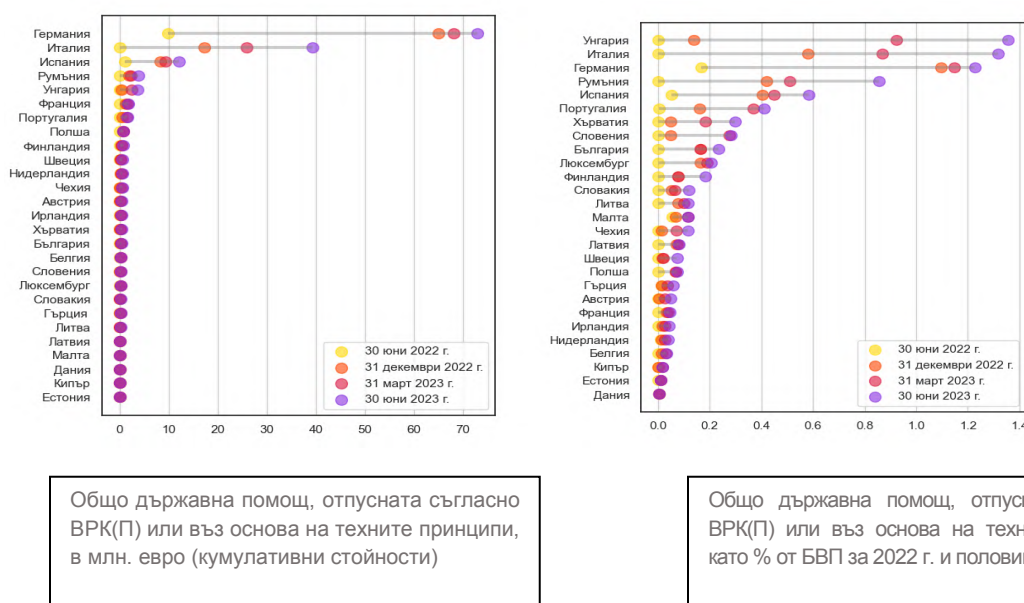
По подобен начин, за да направи преглед на помощта, предоставена по силата на **ВРК(П) или в съответствие с техните принципи**, Комисията проведе проучвания, обхващащи периода между март 2022 г., когато ВРК влезе в сила, и юни 2023 г. (за втората половина на 2023 г. няма достатъчно налични данни). През този период Комисията одобри близо 730 милиарда евро държавна помощ по линия на ВРК(П) или в съответствие със същите принципи. Данните, събрани от държавите членки в проучванията, показват, че в действителност на дружествата са били предоставени 141 милиарда евро, което представлява само 19,3 % от одобрената помощ и съответства на 0,6 % от БВП на ЕС през 2022 г. и първата половина на 2023 г.¹⁵⁶ Следва да се отбележи, че държавите членки могат официално да предоставят пълния размер на помощта в даден момент в рамките на една година, както и да я предоставят на разположение на бенефициерите в продължение на няколко години (така че сумите може да не са изплатени (изцяло) през 2022 г. или първата половина на 2023 г.).

¹⁵⁵ Резюме на политиката на ГД „Конкуренция“ — Looking back at the State aid COVID Temporary Framework: the take-up of measures in the EU (Поглед назад към Временната рамка за държавна помощ във връзка с COVID-19: предприемане на мерки в ЕС) от октомври 2022 г., на разположение [тук](#).

¹⁵⁶ Информацията, предоставена на Комисията от държавите членки, е предварителна и данните могат да бъдат коригирани от държавите членки.

През въпросния период Германия е предоставила 72,8 милиарда евро, което представлява 52 % от 141 милиарда евро, следвана от Италия, която е предоставила 39,2 милиарда евро, и Испания — 12,1 милиарда евро. В абсолютно изражение разходите на трите държави, похарчили най-много, възлизат на 88 % от цялата помощ. В относително изражение Унгария е похарчила най-много, като през 2022 г. и първата половина на 2023 г. е предоставила сума, съответстваща на 1,35 % от нейния БВП. На второ място в относително изражение се нарежда Италия като похарчила най-много (1,32 % от БВП), следвана от Германия (1,23 % от БВП) и Румъния (0,85 % от БВП).

Таблица 7: Държавна помощ в номинални стойности, отпусната до юни 2023 г. съгласно ВРК(П) или въз основа на техните принципи, в абсолютни стойности (лява графика) и като процент от националния БВП (графиката в дясно)

При по-подробно разглеждане на помощта, предоставена от Германия, става видно, че 85 % от общата сума е предоставена на двама бенефициери: обхванати са рекапитализацията на Uniper SE (33 милиарда евро) и SEFE GmbH (6,5 милиарда евро), както и заемите и субсидираните заеми, предоставени на тези две дружества в рамките на германска схема за покриване на разходи (кредитни линии съответно в размер на 16 милиарда евро и 7 милиарда евро¹⁵⁷, които може да не са били усвоени). Тези намеси са били необходими, за да се избегне фалитът на тези две системни енергийни дружества, които са имали дългосрочни договори в сила, които вече не са могли да изпълняват след драстичното намаляване на доставките на газ за Германия от страна на Русия. Като се има предвид системната им позиция на пазара, сривът им би имал тежки последици за техните клиенти и в по-общ план за германския и европейския енергиен пазар.

¹⁵⁷ Размерът на кредитните линии е бил намален поради подобряването на пазарните условия.

Освен това тези данни от проучването следва да се разглеждат, като се имат предвид няколко допълнителни съображения. Те се отнасят изключително за мерки, които се квалифицират като държавна помощ и за които Комисията е била уведомена и ги е одобрила. Освен това те представляват номиналния размер на държавната помощ, отпусната чрез различни инструменти (например преки безвъзмездни средства, собствен капитал, заеми и гаранции), които имат различен нарушаващ конкуренцията ефект. Когато се разглеждат помощите, предоставени чрез различни инструменти, следва да се вземат предвид елементите на помощта, тъй като те представляват действителното предимство, предоставено на предприятието, и могат да представляват по-добър показател за обективно сравнение на помощите, отпуснати чрез подлежащи на възстановяване и неподлежащи на възстановяване инструменти. Това се дължи на факта, че неподлежащите на възстановяване инструменти, като например безвъзмездните средства, обикновено нарушават в по-голяма степен конкуренцията в сравнение с подлежащите на връщане инструменти, като например гаранциите или заемите при облекчени условия.

Елементът на помощта може да бъде оценен по различни начини в зависимост от вида на инструмента: за неподлежащите на връщане инструменти предимството, предоставено на бенефициера, обикновено съответства на номиналната сума, която е самият бюджетен разход. При подлежащите на връщане инструменти предимството за предприятието и разходите за правителството могат да бъдат различни. Елементът на помощта и бюджетните разходи обикновено са (много) по-малки от номиналната сума. При инструментите за помощ, като например заеми или гаранции, предимството за предприятието и разходите за държавата са съответно по-ниският лихвен процент и намалената гаранционна такса, действително платена от предприятието, в сравнение с таксата, която би била платена при пазарни стойности.

В това отношение, като се имат предвид прогнозните елементи на помощта, Германия е отпуснала около 0,9 % от своя БВП за 2022 г. и първата половина на 2023 г., предимно под формата на капиталови интервенции, отново най-вече за рекапитализацията на системните енергийни доставчици Uniper и SEFE (55 % от общата отпусната помощ). Следващите държави, които изразходват най-големи суми за държавна помощ, са Унгария (приблизително 0,68 % от нейния БВП), Испания (0,45 %) и Португалия (0,41 %). Италия и Румъния са предоставили по-малък дял от съответните си БВП, когато се разглеждат елементите на помощта, което отразява широкото използване на подлежащи на връщане инструменти, главно гаранции.

Освен това държавите членки са приложили хоризонтални мерки на фискалната политика, за да се смекчи въздействието на високите цени на енергията върху домакинствата и предприятията. Това са предимно мерки, които не се квалифицират като държавна помощ. Въз основа на оценките в есенната икономическа прогноза на Комисията¹⁵⁸, през 2023 г. нетните бюджетни

¹⁵⁸ Европейска комисия, Генерална дирекция „Икономически и финансови въпроси“ (2023 г.), Европейска икономическа прогноза от есента на 2023 г. На разположение на адрес: https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/4139ef72-9eb3-4fad-a116-ee87979f4d35_en?filename=ip258_en.pdf. Въздействието върху бюджета отразява мерките, въведени или обявени преди края на октомври 2023 г. За Словакия прогнозните оценки бяха актуализирани след представянето на проекта на бюджетния план за 2024 г. на 12 декември 2023 г.

разходи за такива енергийни мерки¹⁵⁹ възлизат на около 165 милиарда евро, което съответства на 0,97 % от БВП на ЕС-27, в сравнение със 195 милиарда евро и 1,2 % от БВП на ЕС-27 през 2022 г.

В абсолютно изражение мерките, прилагани от Германия, Франция и Италия, са довели до най-големи нетни бюджетни разходи през 2023 г. — съответно 59,4 милиарда евро, 22,8 милиарда евро и 21,4 милиарда евро, което представлява общо 63 % от всички фискални мерки в областта на енергетиката в ЕС (съответно около 36 %, 14 % и 13 % от общите разходи на ЕС за фискални мерки в областта на енергетиката). След тях се нареждат Испания с 13,5 милиарда евро (8 % от общия размер) и Нидерландия с 10,6 милиарда евро (6 % от общия размер). Във всички останали държави членки нетните бюджетни разходи бяха между 3 % (Полша) и 0,01 % (Гърция) от общите разходи на ЕС за фискални мерки в областта на енергетиката.

В относително изражение, като дял от техния БВП за 2023 г., мерките, приложени от Словакия, Хърватия и Малта, доведоха до най-високи нетни бюджетни разходи (съответно 1,89 %, 1,77 % и 1,6 %). Следват ги Австрия (1,56 %) и Германия (1,45 %). Бюджетните разходи на Унгария (1,34 %), Португалия (1,25 %), Чехия (1,18 %), Италия (1,04 %) и Нидерландия (1,03 %) са били над средното равнище за ЕС-27 (0,97 %).

От макроикономическа гледна точка изминалите години бяха белязани от няколко сложни и динамични фактора. Пандемията от COVID-19 постепенно отшумя, ограниченията бяха отменени, а в същото време руската агресия в Украйна ескалира, като последвалата криза, както и рискът от ескалация в Близкия изток увеличиха геополитическото напрежение. Тези събития имаха значителни последици за икономическите условия в ЕС и неговите държави членки. Според зимната икономическата прогноза на Комисията от 2024 г.¹⁶⁰ растежът както в ЕС, така и в еврозоната е по-слаб от очакваното (0,5 % през 2023 г., което бележи лек спад спрямо прогнозираните в предходната есенна прогноза 0,6 %). На равнището на ЕС миналогодишният минимален растеж се дължи до голяма степен на инерцията от възстановяването на икономиката след пандемията през предходните две години, докато спадът на общата инфлация през 2023 г. е по-бърз от очакваното и до голяма степен се дължи на намаляващите цени на енергията.

Тези фактори и съответната експозиция на икономиката на дадена държава членка оказват значително влияние върху икономическите ѝ резултати, както и върху прилагането и оценката на приетите в отговор мерки за държавна помощ. От държавите членки, които са отпуснали най-голям размер помощи в относително изражение или по отношение на прогнозните елементи на помощта, икономиките на Германия и Унгария леко се свиват през 2023 г. (съответно с 0,3 % и

¹⁵⁹ За целите на тези оценки „енергийните мерки“ се определят като: 1) мерки, които оказват пряко въздействие върху пределните разходи за потребление на енергия за домакинствата и/или предприятията („ценови мерки“); 2а) мерки, които осигуряват временно подпомагане на доходите на домакинствата; 2б) мерки, които предоставят компенсации на предприятията, различни от ценовите мерки (и двете „мерки за доходите“); и 3) приходи от (нови данъци или налози върху) извънредните печалби на енергийните дружества.

¹⁶⁰ Европейска икономическа прогноза от зимата на 2024 г., институционален документ 268, февруари 2024 г.

0,8 %), докато в Испания се наблюдава растеж над средния (2,5 %). По подобен начин от държавите членки, предоставили най-малък размер на помощта в относително изражение или по отношение на очакваните елементи на помощта, Дания отбеляза среден растеж (0,5 %), а Кипър — растеж над средния (2,4 %), докато естонската икономика се е свила с 3,5 %. Това показва, че не е възможно да се направят дори предварителни заключения за въздействието на държавните помощи, разглеждани изолирано, върху растежа на БВП, тъй като това въздействие се съчетава с въздействието на множество други фактори, като се има предвид хетерогенността и несигурността на средата във всяка държава членка.

Горепосоченият анализ и представените данни илюстрират важността на оценката на въздействието на помощта при кризи отвъд „основните показатели“, но също така и липсата на данни на този етап за оценка на взаимовръзките или причинно-следствените връзки. Възможно е държавите членки да са имали различна енергийна чувствителност към войната в Украйна, различно структурирани икономики — по-специално по отношение на размера или значението на тежката или енергоемката промишленост — и/или различно структурирани енергийни сектори. Освен това способността на държавите членки да подкрепят дружествата може да се различава значително. Въпреки че държавната помощ се одобрява при наличието на ясни предпазни мерки, за да се гарантира, че тя е необходима, пропорционална и не нарушава неоправдано конкуренцията, временните правила следва да бъдат постепенно отменени веднага щом пазарните условия го оправдаят. Ето защо срокът на действие на оставащите кризисни раздели на ВРКП изтича през юни 2024 г.

6.3 Продължаване на цифровия и екологичния преход и други приоритети на ЕС

Въпреки че държавата може да играе важна роля за създаване на подходящи условия в икономиката за постигане на конкурентоспособност, много от нейните действия за тази цел може да не представляват държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС и мерките за държавна помощ обикновено не са достатъчни сами по себе си в това отношение.

Въпреки това правилата за държавните помощи предлагат на държавите членки много възможности да постигнат целите на политиката в подкрепа на добре функционираща и справедлива икономика, както и за преодоляване на пазарните неефективности. В това отношение прегледът на правилата за държавна помощ има за цел да гарантира, че те са подходящи за целта, и да ги приведе в съответствие с целите на ЕС в областта на екологията, цифровите технологии и устойчивостта.

До края на 2023 г. Комисията приключи прегледа на почти всички основни насоки за държавна помощ. В преработените насоки се уточнява как държавите членки могат да подкрепят икономиките си, особено да инвестират в екологични и цифрови технологии, без да

се нарушава неоправдано конкуренцията на единния пазар, като същевременно се допринася за глобалната конкурентоспособност¹⁶¹.

- За да се подпомогне **екологичният преход**, Насоките относно държавната помощ в областта на климата, опазването на околната среда и енергетиката (CEEAG) и Насоките за държавна помощ по СТЕ улесняват помощта за екологизиране на икономиката в съответствие с Европейския зелен пакт, като същевременно спомагат за запазване на конкурентоспособността на икономиката на ЕС. Те дават възможност на държавите членки да подкрепят разгръщането на производството на енергия от възобновяеми източници, да декарбонизират промишленото производство и да подпомагат енергоемките потребители, които са обект на международна конкуренция.
- Държавите членки могат също така да разработят свои мерки за подкрепа на енергията от възобновяеми източници, съхранението и декарбонизацията на промишлеността в рамките на ВРКП. Тези правила имат за цел да се даде спешен тласък и да се ускори въвеждането на енергия от възобновяеми източници и декарбонизирани производствени процеси. Въпреки че схемите за подпомагане трябва да бъдат създадени и помощта да бъде отпусната до 2025 г., помощта може да бъде изплащана и през следващите години. Опитът с тази опростена рамка ще послужи за по-нататъшни размисли в бъдеще.
- Правилата за държавна помощ отговарят и на **глобалните предизвикателства пред конкурентоспособността**: например ВРКП дава възможност на държавите членки да създадат опростени и ефективни схеми за подпомагане на производството на стратегическо оборудване, необходимо за прехода към нулеви нетни емисии (а именно акумулаторни батерии, слънчеви панели, вятърни турбини, термопомпи, електролизьори и съоръжения за улавяне, използване и съхранение на въглерод, както и за производство на ключови компоненти и за производство и рециклиране на съответните суровини от критично значение).
- Когато съществува реален риск инвестициите в такова стратегическо оборудване да бъдат отклонени от ЕС поради субсидии в трети юрисдикции, държавите членки могат да предоставят държавна помощ до размера на наличната подкрепа за еквивалентна инвестиция в алтернативното местоположение или до размера, необходим за стимулиране на дружеството да разположи инвестицията в ЕИП (т.нар. „недостиг на финансиране“), в зависимост от това коя от двете суми е по-малка.
- Правилата на ЕС за държавната помощ също играят основна роля в подкрепа на **цифровия преход**. Например новите насоки за широколентовия достъп са съобразени

¹⁶¹ Комисията може по изключение да одобри помощ и извън насоките и пряко съгласно ДФЕС. Например на 27 юли 2023 г. Комисията одобри австрийска мярка за помощ в размер на 28,8 милиона евро в подкрепа на модернизацията на предприятието за производство на пеницилин Sandoz GmbH в Тирол, което ще спомогне за запазването в ЕС на последното напълно интегрирано производство на амоксицилин, с което се допринася за сигурността на доставките на основни и животоспасяващи лекарства, вж. решение по дело SA.62915, Австрия — Помощ за запазване на производството на пеницилин в Sandoz в Кундл (Тирол).

с най-новите пазарни и технологични постижения, включително мрежи с много голям капацитет и внедряване на 5G. Освен това, с оглед на изключителното стратегическо значение на полупроводниците, Комисията определи критерии за одобряване на държавна помощ до размера на ликвидния недостиг за създаването в ЕС на първите по рода си съоръжения, определени в Европейския акт за интегралните схеми.

- Друг пример са Насоките за регионална помощ (НРП), с които се подкрепят **инвестициите в по-слабо развитите региони** на ЕС, включително за екологични и цифрови цели. През 2021 г. Комисията увеличи общия максимален интензитет на помощта в подкрепа на целите на Европейския зелен акт и стратегията в областта на цифровите технологии, като по този начин даде възможност за допълнителни стимули за такива инвестиции в необлагодетелстваните райони на ЕС.
- И накрая, **важните проекти от общоевропейски интерес (ВПОИ)** са важен инструмент за държавна помощ, с който се гарантира, че в ЕС се разработват и внедряват авангардни технологии. ВПОИ дават възможност на държавите членки да обединят държавните си ресурси в стратегически сектори и технологии от общ интерес за ЕС, в които пазарът сам по себе си невинаги дава резултати, например в областта на микроелектрониката, водорода и услугите в облак. ВПОИ дават възможност за стратегически, съвместно разработени, трансгранични иновационни научноизследователски и развойни дейности, както и за началното им промишлено внедряване. Те дават възможност и за отворени инфраструктурни проекти. Тези инициативи водят до верижни последици в целия ЕС. С изменението от 2023 г. на Общия регламент за групово освобождаване (ОРГО) Комисията също така улесни възможността МСП да участват в такива ВПОИ.

Така през 2022 г. промишлената помощ¹⁶², включително въз основа на горепосочените насоки, възлиза общо на 106,85 милиарда евро, което представлява приблизително 0,26 % от БВП на ЕС и съответства на 238 евро на глава от населението в ЕС. От тях, както бе споменато по-горе, помощта, изплатена за опазване на околната среда, включително за икономии на енергия, е основната цел на политиката през последните десет години и възлиза на 41,5 милиарда евро през 2022 г., което представлява 38,8 % от общата промишлена помощ, приблизително 0,1 % от БВП на ЕС и съответства на 92 евро на глава от населението. Освен това помощта, изплатена по мерките на ВПОИ през 2022 г., възлиза на 1,04 милиарда евро, а инвестиционната помощ по линия на НРП в подкрепа на сектора на акумулаторните батерии възлиза на 262 милиона евро.

¹⁶² Промислената помощ се отнася до разходите за държавна помощ, изразени в елемент на помощта, през 2022 г., както е отчетено в годишните доклади, с изключение на държавната помощ със следните цели на политиката: „Култура“, „Опазване на културното наследство“ и „Възстановяване на щети, причинени от природни бедствия“. Анализът също така изключва кризисната помощ, т.е. разходите за държавна помощ, предоставени в контекста на кризата, свързана с COVID-19, и разходите за държавна помощ в отговор на руското нашествие в Украйна.

Що се отнася до процеса, повечето мерки за държавна помощ, които е малко вероятно да предизвикат опасения по отношение на конкуренцията, могат да бъдат прилагани пряко от държавите членки въз основа на критериите на ОРГО, без да се изисква предварително уведомяване и одобрение от страна на Комисията. През 2022 г. държавите членки са приложили 2203 мерки в рамките на груповите освобождавания за държавни помощи, което съответства на 84 % от всички нови мерки за държавна помощ и 93 % от новите мерки, ако се изключат кризисните мерки (които се основават на уведомления съгласно Временната рамка във връзка с COVID-19 и ВРК(П) или се основават на техните принципи). Очаква се тази тенденция да се запази и през 2024 г. в резултат на приетото през юни 2023 г. целево изменение на ОРГО, с което допълнително се опростява и ускорява подкрепата за екологичния и цифровия преход на ЕС.

6.4 Гарантиране на добре функциониращ единен пазар за конкурентоспособна икономика на ЕС

Както се вижда от Доклада на Комисията от октомври 2023 г. относно инициативите на ЕС в областта на политиката за насърчаване на инвестициите в чисти технологии¹⁶³, ЕС има водеща роля в екологичния преход както във вътрешен, така и в международен план, благодарение на решителните действия, предприети в съответствие с Европейския зелен пакт, особено във връзка с политиката за държавните помощи. В рамките на този мандат Комисията използва вградената гъвкавост на правилата за държавната помощ, за да ги адаптира към нуждите на държавите членки и дружествата, да даде възможност на икономиката на ЕС да се възползва от екологичния и цифровия преход и да реагира на кризи, като същевременно въведе предпазни мерки за избягване на неоправдани нарушения на конкуренцията и запазване на равнопоставени условия на конкуренция в рамките на единния пазар.

Всъщност Комисията се ангажира да осигури равнопоставени условия на конкуренция на единния пазар както от вътрешна, така и от външна гледна точка. Когато конкуренцията е нарушена от чуждестранни субсидии в ущърб на конкурентите и потребителите, Комисията ще използва своите инструменти, като например инструментите за търговска защита и Регламента за чуждестранните субсидии (РЧС), когато е целесъобразно. РЧС започна да се прилага на 12 юли 2023 г. и изпраща силно послание: икономиката на ЕС остава отворена за търговия и инвестиции, но няма да бъде заплашвана или използвана от чуждестранни субсидии, които нарушават единния пазар.

Същевременно въпреки че трети държави също прилагат значителни програми за помощ, като например Закона на САЩ за намаляване на инфлацията (IRA), наличните данни за въздействието му върху икономиката на ЕС засега не са убедителни. Конкретното въздействие на IRA върху инвестициите в ЕС може да бъде оценено само в дългосрочен план поради дългосрочните инвестиционни цикли и дълготрайните капиталови активи на сектора на чистите технологии.

¹⁶³ COM(2023) 684 final.

Това се дължи и на факта, че конкурентоспособността не може да се гради само със субсидии. Няма очевидна връзка между общите икономически показатели и предоставените субсидии. Включват се и много други фактори, като иновации, ефективност на разходите и човешки капитал. Дружествата трябва да изпитват нужда от иновации, да намират по-ефективни решения и да инвестират. Ефективното прилагане на политиката в областта на конкуренцията стимулира предприятията да правят нововъведения и да инвестират и гарантира, че успешните предприятия са тези, които предлагат най-добрите продукти на потребителите на достъпни цени. На ниво общество предприятията следва да очакват надеждни и прозрачни институции и публични органи, стабилна макроикономическа и регулаторна рамка, правна сигурност, достъп до необходимите умения и до висококачествена инфраструктура, като всичко това подпомага благоприятната за инвестиции стопанска среда.

Именно това предлага единният пазар и една от най-големите интегрирани пазарни зони в света. Оттук идва и нейната конкурентоспособност. Но единният пазар не е статично постижение. Доброто състояние и конкурентоспособността на икономиките на ЕС зависят от общите и непрекъснати усилия да се поддържа единният пазар и да се гарантира, че той продължава да е съобразен с икономическите реалности. И за да се осигурят 650 милиарда евро годишно, необходими за двойния преход и за нашата икономическа устойчивост¹⁶⁴ — инвестициите ще трябва да дойдат предимно от частния сектор, независимо от фискалния капацитет на държавите членки. Освен това, финансирането от ЕС продължава да е необходимо за удовлетворяване на нуждите от финансиране, като същевременно се избягва разпокъсаността на единния пазар поради различните равнища на национално (временно) подпомагане с държавна помощ, както и за намаляване на регионалните различия. Не на последно място, оставащите пречки пред ефективната търговия в рамките на единния пазар трябва да бъдат премахнати, за да могат дружествата да се възползват от пълния потенциал на единния пазар¹⁶⁵.

¹⁶⁴ Общите нужди от допълнителни инвестиции за постигане на целите на двойния преход се оценяват на около 650 милиарда евро годишно за периода 2022—2030 г., вж. [¹⁶⁵ В COM\(2024\)77 — Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Годишен доклад от 2024 г. за единния пазар и конкурентоспособността“ — Комисията представи анализ на единния пазар и неговата конкурентоспособност, структуриран по девет фактора на конкурентоспособността: функционирането на единния пазар, достъпа до частен капитал, публичните инвестиции и инфраструктурата, научните изследвания и иновациите, енергетиката, кръговостта, цифровизацията, образованието и уменията, както и търговията и отворената стратегическа автономност.](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategicplanning/strategic-foresight/2022-strategic-foresightreport_en#:~:text=It%20is%20estimated%2C%20at%20lower,regions%20in%20Europe%20and%20beyond, и https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/qanda_23_3194.</p></div><div data-bbox=)

7. Измерване на въздействието на правоприлагането в областта на конкуренцията върху клиентите

По оценки на ГД „Конкуренция“ преките икономии за клиентите, генерирани от антитръстовите мерки и прилагането на законодателството на Комисията в областта на сливанията за периода 2012—2022 г. възлиза на 145—250 милиарда евро. Средно антитръстовите мерки и прилагането на законодателството в областта на сливанията са генерирали преки ползи за клиентите в размер на около 13—23 милиарда евро. Цялостните ползи за клиентите от прилагането на правилата за конкуренция включват също така непреки или възпиращи ефекти от прилагането, както и положителни ефекти върху иновациите и качеството. Тези ефекти е по-трудно да се определят количествено или да се оценят, но вероятно ще бъдат по-значителни от преките икономии за клиентите. Допълнителното неотдавнашно моделиране на макроикономическите последици от прилагането на политиката в областта на конкуренцията показва, че правоприлагането на антитръстовите мерки и законодателството в областта на сливанията, подобно на това, което Комисията извърши през последните 10 години, вероятно ще има положително въздействие върху реалния БВП на ЕС в сравнение с базовия сценарий в диапазона от 0,6 % до 1,1 % (еквивалент на увеличение от 80—150 милиарда евро в БВП за 2019 г.) в средносрочен и дългосрочен план¹⁶⁶.

Таблица 8: Икономии за клиентите (средни стойности) за 2012—2022 г.

Източник: Вътрешна база данни на ГД „Конкуренция“.

¹⁶⁶ Европейска комисия, Генерална дирекция „Конкуренция“, Генерална дирекция „Икономически и финансови въпроси“, Съвместен изследователски център, Archanskaia, E., Cai, M., Cardani, R., et al., Modelling the macroeconomic impact of competition policy: 2021 update and further development (Моделиране на макроикономическото въздействие на политиката в областта на конкуренцията: актуализация за 2021 г. и по-нататъшно развитие), Служба за публикации на Европейския съюз, 2022 г.

През 2023 г. ГД „Конкуренция“ продължи работата си по проекта „Състояние на конкуренцията в ЕС“. Целта на този проект е да се проучи развитието на пазарната и отрасловата концентрация в различни сектори и държави членки и да се идентифицират потенциално нефункциониращи сектори. С него също така ще се оценят и документиран ползите от конкуренцията, наред с другото, въз основа на анализи на ценовата концентрация на секторно равнище, макроикономическо моделиране и проучване сред предприятията. За тази цел ГД „Конкуренция“ ще може да се възползва от резултатите от две подготвителни проучвания, едното от които е проведено от ОИСР (окончателният доклад се очаква през 2024 г.), а другото — от външен консултант (окончателният доклад е получен през декември 2023 г. и предстои да бъде публикуван).

8. Модернизиране на работните методи на ГД „Конкуренция“, за да отговарят на настоящите и бъдещите нужди на прилагането

8.1. Цифрови бизнес решения

През 2023 г. ГД „Конкуренция“ продължи да трансформира работните си методи в съответствие с преработената стратегия в областта на цифровите технологии на Комисията¹⁶⁷. Използването на приложението за обработка на случаи *CASE@EC* беше разширено. Успоредно с това работата по замяната на старата система за управление на делата за прилагане на антитръстовите и картелните правила с *CASE@EC* постигна добър напредък през 2023 г. и се очаква да бъде завършена през 2024 г.

През 2023 г. ГД „Конкуренция“ също така продължи да подобрява и цифровизира комуникациите си с външни страни. Приложението *COMP Cases*¹⁶⁸ — което дава възможност за публикуване на дела и помага на гражданите и външните заинтересовани страни за по-добър достъп, търсене и експортиране на публични данни за конкуренцията — беше обновено. Освен това *EMK2* — инструментът за сътрудничество, използван в Европейската мрежа по конкуренция — вече поддържа сътрудничество в областта на правоприлагането по РЧС. Освен това много от инструментите, използвани за дейностите на ГД „Конкуренция“ по правоприлагането, бяха усъвършенствани, например *eRFI*¹⁶⁹, *eLeniency*¹⁷⁰, *eConfidentiality*¹⁷¹, както и приложенията *Notification State Aid (SANI2)*¹⁷² и *Reporting (SARI2)*¹⁷³. ГД „Конкуренция“ непрекъснато подобрява обработката на все по-големия обем документи, свързани с делата. През 2023 г. инструментът *eDiscovery* — използван от екипите по делата за преглед на големи количества документи — беше преработен, като бяха подобрени функционалността и потребителският опит.

¹⁶⁷ Съобщение на Комисията „Стратегия на Европейската комисия в областта на цифровите технологии — цифрова Комисия от следващо поколение“, C(2022) 4388 final, 30.6.2022 г.

¹⁶⁸ Вж. <https://competition-cases.ec.europa.eu/search>.

¹⁶⁹ Вж. https://competition-policy.ec.europa.eu/mergers/procedures/erfi_bg.

¹⁷⁰ Вж. https://competition-policy.ec.europa.eu/antitrust-and-cartels/leniency/eleniency_bg.

¹⁷¹ Вж. https://competition-policy.ec.europa.eu/index/it-tools/econfidentiality_bg.

¹⁷² Вж. https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/forms-notifications-and-reporting_bg.

¹⁷³ Вж. https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/overview_bg.

8.2. Анализ на данни и технологии

Екипът на главния директор по технологиите — звеното на ГД „Конкуренция“ за анализ на данни и технологии — продължи и доразви дейността си през 2023 г. Екипът съветва комисаря и генералния директор по въпросите на конкуренцията. Той също така ръководи и контролира всички инициативи и работни потоци на ГД „Конкуренция“, свързани с данни и технологии. Екипът на главния директор по технологиите функционира като център за високи постижения в областта на цифровите инструменти за разследване и науката за данните в подкрепа на инструментите за правоприлагане на ГД „Конкуренция“. Освен това предоставя най-съвременна съдебна ИТ поддръжка (FIT), както и разузнавателна и помощ при разследванията. И накрая, звеното играе активна роля в мрежата от експерти в областта на цифровите разследвания в работната група на ЕМК за защита на данните и правоприлагане в областта на конкуренцията.

ГД „Конкуренция“ гарантира, че всички процедури са в съответствие с правилата за защита на данните, като същевременно следи да не се злоупотребява с тази защита, за да се възпрепятстват или забавят разследванията. През 2023 г. Общият съд по дело T-451/20, *Meta* постанови, че Комисията има право да обработва лични данни за целите на разследване на конкуренцията и че прилаганите от Комисията процесуални гаранции са в пълно съответствие със задълженията на Комисията съгласно правилата на ЕС за защита на данните¹⁷⁴.

8.3. Засилен инструмент за подаване на сигнали за нередности

Комисията разполага с инструмент за подаване на сигнали за нередности — средство, чрез което гражданите могат да подават анонимни сигнали при подозрения за картелни действия или други антиконкурентни дейности, като например злоупотреба с господстващо положение на пазара. През януари 2023 г. Комисията разшири обхвата на инструмента за анонимно подаване на сигнали за нередности, като даде възможност на физически лица и дружества също да подават сигнали за предполагаеми нарушения, свързани със сливания и държавна помощ¹⁷⁵.

9. Повишаване на осведомеността и популяризиране в подкрепа на политиката в областта на конкуренцията и правоприлагането

През 2023 г. Комисията продължи своите дейности по повишаване на осведомеността за политиката в областта на конкуренцията и популяризиране на различни нива, за да подкрепи ефективността на политиката на ЕС в областта на конкуренцията, най-вече с участието на изпълнителния заместник-председател Вестегер в събития и пресконференции, даване на интервюта и участие в социалните медии. Висши ръководители в ГД „Конкуренция“ участваха в информационни дейности в държавите членки. Тези дейности допълват инициативите за външна комуникация на ГД „Конкуренция“, като съобщения за пресата, кратките информации за политиката, бюлетините и социалните медии.

¹⁷⁴ Решение на Общия съд от 24.5.2023 г. по дело T-451/20, *Meta Platforms Ireland/Комисия*, EU:T:2023:276.

¹⁷⁵ Вж. https://competition-policy.ec.europa.eu/index/whistleblower_bg.

През 2023 г. Комисията постави началото на поредица от дебати „Пазари за хората“, организирани на различни места, които се провеждат в пет средно големи града в пет различни държави от ЕС между април 2023 г. и началото на 2024 г. Комисията кани личности от различни области на политиката, за да се обсъди икономическото и социалното въздействие на политиката в областта на конкуренцията върху живота на хората. Местата, лекторите и темите се определят съвместно с националните органи за защита на конкуренцията, представителствата на Комисията в държавите членки и местните центрове Europe Direct. Първият дебат се проведе през април 2023 г. в Модена, Италия, вторият — в Залцбург, Австрия, през юни 2023 г., третият — в Саламанка, Испания, през октомври 2023 г., а четвъртият — в Бърно, Чехия, през декември 2023 г.

През юни 2023 г., също като част от текущата си оценка на Регламент (ЕО) № 1/2003, Комисията отбеляза двадесет години от прилагането на антитръстовото законодателство на ЕС съгласно Регламент (ЕО) № 1/2003 с конференция в Брюксел. В него участваха правоприлагащи органи, частни практикуващи юристи, вътрешнофирмени юрисконсулти и представители на академичните среди, за да се обсъдят и обмислят постиженията, нуждите и предизвикателствата на настоящата антитръстова процесуална уредба.

10. Политиката в областта на конкуренцията в европейски и световен контекст

10.1 Обединяване на силите за формиране на европейска и световна култура на конкуренция

Съгласуваност на политиките чрез Европейската мрежа по конкуренция

От 2004 г. насам Комисията и НОЗК във всички държави — членки на ЕС, си сътрудничат в рамките на Европейската мрежа по конкуренция (ЕМК)¹⁷⁶. Целта на ЕМК е да се гарантира, че антитръстовите правила на ЕС се прилагат по ефективен и последователен начин срещу дружества, които прилагат стопански практики, ограничаващи конкуренцията, и които могат да повлияят на търговията между държавите — членки на ЕС. През 2023 г. Комисията продължи да осигурява съгласуваното прилагане на Регламент (ЕО) № 1/2003 чрез ЕМК. Регламентът съдържа два основни механизма в подкрепа на сътрудничеството. Първо, НОЗК информират Комисията за всяко ново разследване на етапа на първото официално действие по разследването. Второ, НОЗК се консултират с Комисията, преди да приемат определени видове решения. През 2023 г. в рамките на мрежата бяха започнати 140 нови разследвания и бяха представени 88 планирани решения на Комисията.

Други работни направления в рамките на ЕМК също осигуряват съгласувано прилагане на политиката в областта на конкуренцията в ЕС. Членовете на ЕМК провеждат редовни срещи,

¹⁷⁶ Известие на Комисията относно сътрудничеството в рамките на мрежата от органите по конкуренция, ОВ С 101, 27.4.2004 г., стр. 43 и ОВ С 374, 13.10.2016 г., стр. 10.

за да обсъждат наскоро започнати дела, проблеми на политиката и въпроси от стратегическо значение. През 2023 г. бяха организирани 48 срещи на хоризонтални работни групи и специфични за определени сектори подгрупи, на които експерти по защита на конкуренцията от различни органи обмениха мнения и проучиха най-добрите практики.

Непрекъснат и конструктивен диалог между институциите

Европейският парламент, Съветът, Европейският икономически и социален комитет и Европейският комитет на регионите са основни партньори на Комисията в непрекъснатия диалог относно политиката в областта на конкуренцията.

През 2023 г. изпълнителният заместник-председател Вестегер участва в Европейския парламент в няколко срещи за обмен на становища или в структурирани диалози, включително с Комисията по икономически и парични въпроси, Комисията по вътрешен пазар и защита на потребителите, Комисията по заетост и социални въпроси и Комисията по законодателни въпроси. Освен това изпълнителният заместник-председател Вестегер участва в пленарни дебати относно политиката в областта на конкуренцията и по отговора на ЕС на Закона на САЩ за намаляване на инфлацията.

През 2023 г., в рамките на Съвета, изпълнителният заместник-председател Вестегер участва в обmena на мнения и дебатите по въпросите на политиката в областта на конкуренцията, и на дългосрочната конкурентоспособност и производителността, включително в няколко заседания на Съвета по конкурентоспособност (Вътрешен пазар и промишленост).

10.2. Сътрудничество в областта на политиката на конкуренция по света

Многостранни отношения

През 2023 г. Комисията продължи да участва активно в международни форуми, свързани с конкуренцията, като например Комитета на ОИСР по конкуренция, Международната мрежа по конкуренция, в която Комисията продължи да заема тригодишната си позиция на съпредседател в Работната група по сливанията, и Конференцията на ООН за търговия и развитие (УНКТАД). През 2019 г. Комисията продължи усилията си за подобряване на международните правила, свързани със субсидиите. Преразглеждането на правилата за субсидиите е един от основните приоритети на ЕС в рамките на модернизирването на правилата на СТО за търговията.

Двустранни отношения

През март 2023 г. Комисията и органите за защита на конкуренцията на САЩ проведоха третата среща на съвместния диалог между ЕС и САЩ относно политиката за конкуренция в областта на технологиите, като обсъдиха усилията за сътрудничество за осигуряване и насърчаване на лоялна конкуренция в цифровия сектор. Четвъртата среща на Съвета по търговия и технологии ЕС—САЩ се проведе на министерско равнище през май 2023 г.

През 2023 г. Комисията продължи сътрудничеството си относно политиката в областта на конкуренцията с трети държави, включително програмите за техническо сътрудничество с няколко азиатски¹⁷⁷ и африкански¹⁷⁸ държави. Комисията продължи преговорите по споразуменията за свободна търговия (ССТ) с Австралия, Индия, Индонезия, Тайланд и ЕСА5¹⁷⁹.

По отношение на страните кандидатки¹⁸⁰ и потенциалните кандидатки¹⁸¹ за разширяване на ЕС, основната цел на политиката на Комисията е да им окаже съдействие с перспективата да се присъединят към ЕС, за да изпълнят критериите за членство, определени от Договора за Европейския съюз и от Европейския съвет¹⁸². Например Комисията подпомага страните кандидатки и потенциалните кандидатки да приведат правните си уредби в областта на антитръстовите правила, законодателството в областта на сливанията и държавната помощ в съответствие с достиженията на правото на ЕС и да създадат добре функциониращи и оперативно независими органи за защита на конкуренцията.

През ноември 2023 г. Европейската комисия прие своя пакет относно разширяването от 2023 г., в който се съдържа подробна оценка на актуалното състояние и напредъка, постигнат от Западните Балкани, Турция, Грузия, Молдова и Украйна по съответния им път към ЕС¹⁸³. Предвид резултатите, постигнати от Украйна и Молдова, и продължаващите усилия за реформи, Комисията препоръча на Европейския съвет да започне преговори за присъединяване с двете държави, при условие че бъдат предприети определени стъпки¹⁸⁴.

В случая с Грузия Комисията препоръча на Европейския съвет да предостави на Грузия статут на страна кандидатка, при условие че бъдат предприети редица стъпки¹⁸⁵.

¹⁷⁷ Вж. <https://asia.competitioncooperation.eu/>.

¹⁷⁸ Вж. <https://africa.competitioncooperation.eu/>.

¹⁷⁹ Петте държави от Източна и Югоизточна Азия: Коморски острови, Мадагаскар, Мавриций, Сейшелски острови и Зимбабве.

¹⁸⁰ Държави със статут на страна кандидатка, получен от Европейския съвет въз основа на препоръка на Европейската комисия: Албания, Босна и Херцеговина, Грузия, Молдова, Черна гора, Северна Македония, Сърбия, Турция и Украйна.

¹⁸¹ Потенциални кандидатки за членство в ЕС: Косово

¹⁸² За повече подробности относно критериите за членство вж. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/conditions-membership_bg.

¹⁸³ Вж. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/strategy-and-reports_bg.

¹⁸⁴ На 14 декември 2023 г. Европейският съвет реши да започне преговори за присъединяване с Украйна и Молдова. Европейският съвет прикани Съвета да приеме необходимите рамки за преговори, след като бъдат предприети стъпките, изложени в съответните препоръки на Комисията от 8 ноември 2023 г.

¹⁸⁵ На 14 декември 2023 г. Европейският съвет предостави на Грузия статут на страна кандидатка, при условие че бъдат предприети съответните стъпки, предвидени в препоръката на Комисията от 8 ноември 2023 г.

2023

година НАКРАТКО

